

Kadın

**Bir Yıkım Harekatı:
“ÖZELLEŞTİRME”**
Petrol-İş Genel Başkanı
Mustafa Öztaşkın’la Söyleşi

**Kadın Olmak İçimde Öfke
Biriktirdi**
“YAZIDAN BAŞKA SİLAHIM
YOKTU”
Ece Temelkuran’la Söyleşi

**Dersimizi:
“KADININ İNSAN
HAKLARI”**

**KADIN HAKLARI İÇİN
SOKAKLARDA**

**OTİZMİ ANLAMAK VE
YAŞAMAK**
Elif Ülker

**RECM EDİLENLER HEP
KADIN**
Nazmiye Halvaşı’yla Söyleşi

Merhaba

Yeni bir dergi ile yine karşınızdayız...
Sonbaharda gündem yoğun...
Gezdiler, yüzdüler, dinlendiler sağlam kafayla giriştiler işe.... Satıyorlar...Her şeyi... Orman arazilerinden, petro kimya tesislerine kadar... Anneannelerden kalan son gümüş kaşığı da üç kuruşa tefciye okutup kumara yatıran hayırsız evlat gibiler... Ne geçmişe ne emeğe saygı, ne de vefa...

Özelleştirme 17 yıldır hayatımızda...Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan ve ülkenin yeniden inşasına harc taşıyan her biri çok değerli işleve sahip yüzlerce kamu kuruluşu 17 yıldır üç kuruşa elden çıkarıldı, Giden gidiyor..

TÜPRAŞ, PETKİM-TÜGSAŞ yeni kıyım hareketinin öznelere... Sendikamız Petrol- İş özelleştirmeye karşı mücadelesini yeni eylem biçimlerini gündeme getirerek son hızla sürdürüyor... Geçtiğimiz günlerde "Bir Yıkım Harekatı: Özelleştirme" isimli kampanyamız başladı...

Özelleştirmenin hem üye eşleri ve hem fabrika çalışanı kadınlar olarak hayatımızda ortaya çıkaracağı değişiklikleri konuşmak için Genel Başkanımız **Mustafa Öztaşkın**'in odasının kapısını tıklattık... Başkan bize yıllardır kimler tarafından nasıl aldatıldığımızın hikayesini ayrıntılı bir biçimde rakamlarla anlattı... Söyleşi özelleştirmeye niçin karşı çıkmamız

gerektiğini açık açık gösteriyor... Yapması bizden okuması sizden...

Kadın gündemimiz de yine dolu dolu... Dert bitmediği için konu da bitmiyor haliyle.

Recm cezasına çarptırılan Nijeryalı hemcinsimiz Amina Lawal'ın ve dünyanın pek çok yerinde onunla dayanışma içinde olan kadınların mücadelesi sonuç verdi. Amina serbest bırakıldı. Ama recm cezası hala varlığını sürdürüyor. Recm geçtiğimiz günlerde Mardin'de taşlanarak öldürülen Şemsa Allak nedeniyle bizim de fena halde gündemimizdeydi... Recme karşı mücadelesi ile tanıdığımız Nazmiye Halvaşi ile bir söyleşi yaparak ona recmi anlattırdık...

Bu memlekette iyi şeyler de oluyor. **Kadının İnsan Hakları** Projesi ve Yeni Çözümler Vakfı'na yaptığımız ziyaret yüzümüzü güldürdü. Vakıf gerçekten de kısa sürede çok önemli işler başarmış...

Bu sayımızda edebiyatçı ve gazeteci bir konuğumuz var: **Ece Temelkuran**... Ece çok genç yaşta yazmaya başlamış, düşünen, bir duruşu, bir tutumu olan kadın yazarlarımızdan biri. Edebiyat dünyasında da basında da onun gibiler çok az kaldı artık... "Halinden memnun olmayana" oynayan sözde muhalif yazar çizer takımı arasında o gerçek bir vicdanı temsil ediyor... Söyleşiyi bu kez uzun

tuttuk, umarım beğenirsiniz...

Bu sayımızda Petrol- İş Muhasebe servisinden **Elif** arkadaşımızın akıcı üslubu ve bir hekim titizliği ile hazırladığı "otizm"le ilgili yazısını bulacaksınız.

Tarih kösemizde **Serpil Hoca**, daha yakın bir tarihe büyüteç tutmuş. Grev çadırında tepside pişirilen kuru fasulyenin hikayesini merak edenlerin bakmalarını öneririm...

Hukuk kösemizin mimarı **Serap Hanım**, Jinekoloji kösemizin yaratıcısı Selma Hanım verdikleri bilgilerle yaşamımızı kolaylaştırmaya devam ediyorlar...

Sağlık, psikoloji, güzellik, yemek, dertleşme köşelerimiz ise varlığını sürdürüyor...

Bir dahaki sayıda buluşma dileğimizi tekrarlarken her zamanki talebimizi bir kez daha ifade edelim: Bize yazın... Evdeki, işyerinizdeki, sokaktaki, eşinizle çocuğunuzla, patronunuzla, arkadaşlarınızla yaşadığınız deneyleri, her şeyi ama her şeyi yazabilirsiniz. İnanın sizin deneylerinizden, bizim deneylerimizden daha çok anlatılmaya değer bir şey yok bu dünyada...

İÇİNDEKİLER

Kadın Hakları İçin Sokaklarda (3)

Söyleşi

Petrol-İş Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın
Bir Yıkım Harekatı: Özelleştirme (4)

Tarihten Kadın Sesleri

Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Serpil Çakır (7)

Söyleşi: Nazmiye Halvaşi
"Recm Edilenler Hep Kadın" (8)

Kadın Örgütleri

Dersimiz: Kadının İnsan Hakları (10)

Söyleşi: Ece Temelkuran
"Kadın Olmak İçimde Öfke Biriktirdi
Yazıdan Başka Silahım Yoktu" (12)

Sağlık: Otizmi Anlamak ve Yaşamak
Elif Ülker (16)

Jinekoloğunuz Diyor ki

Hazırlayan: Dr. Selma Dönmez (18)

Haklarımız

Hazırlayan: Petrol-İş Sendikası Hukuk
Müşaviri Av. Serap Özdemir (19)

Mutfak (20)

Sizin Mutfağınızdan (22)

Güzellik (23)

Ruh Hali

Sonbahardayız, depresyondayız (24)

Derdini Söylemeyen (25)

Yeşil Köşe (26)

El İşi (27)

Petrol-İş Kadın Dergisi

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına; *Sahibi:* Genel Başkan **Mustafa Öztaşkın**
Yazı İşleri Müdürü: Genel Sekreter **Mustafa Çavdar** *Genel Yayın Müdürü:* Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri **İsmet Yiğit**
Editör: **Necla Akgökçe** *Tasarım ve Uygulama:* **Selgin Zırlılı**
İdare Yeri: Altunizade Mah. Kuşbakışı Sokağı No: 25 Altunizade 81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 Faks: (0216) 474 98 67 Baskı: Fesan Ofset Ltd. Şti.
web: www.petrolis.org.tr e-posta: petrol@turk.net
Bu dergi sendikamız Basın Yayın Servisi tarafından hazırlanmıştır. (Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Kadın hakları için sokaklarda...

Sonbahar'da yeni Türk Ceza Kanunu Meclis'te alt komisyonda görüşülmeye başlanacak. Kadın ve çocukların bütünüyle aleyhine olan yasanın bu biçimiyle Meclis'ten geçmemesi gerekiyor. Evli kadınların boşanma halinde de bazı ekonomik hakları var. Ama evlilik içinde edinilen malların boşanma halinde ortak paylaşımı ne yazık ki eski evlilikler için geçerli değil. Bu milyonlarca evli kadına uygulanan ekonomik şiddettir. Buna dur diyen kadınların başlattığı kampanya Ekim'de iyice hız kazanıyor. Gündem yüklü, işimiz ağır... Ama ne demişler: "gerçekçi ol imkansız iste"...

Kadın olmak çok zor. Türkiye'de kadın olarak yaşamın zorlukları ise bir hayli fazla... Geçtiğimiz günlerde en yetkili ağız "Dört kadınla evlenmeye izin olduğunu" söyledi. Avrupalı gazetecilerin gözleri önünde gerekçeleri de saydı bir bir... "Hastalık, geçindirebilme, vs". Yöneticiler böyle düşünürse eline şu veya bu biçimde para ve güç geçen erkek ne yapmaz? Yapıyorlar da...

Samsun'da 17 yaşında bir kızı zorla kaçırıp tecavüz eden evli bir erkek, "Boşanıp onunla evleneceğim" dediği için evlenme şartıyla tahliye edilebiliyor.

Kadını insan olarak değerlendirmeyen, yaşlandığında, hastalandığında kirli bir mendil gibi bir kenara atabilen bu zihniyetin bir biçimde tarihin çöplüğüne atılması gerekiyor...

Kadınlar tek tek veya gruplar halinde örgütlenip yaşamı kendilerine zehir eden bu erkek egemen zihniyete, evde, sokakta, siyasette ve kanunlar bazında itiraz ediyorlar...

"Tecavüz et, evlen kurtul"... Bunun yasal dayanaklarını ortaya koyan Türk Ceza Kanunu' (TCK) nun değişmesi ve yapılan değişikliklerin kadınlar lehine olması gerekiyor. Kadın örgütlerinin hazırladığı Yeni TCK Yasa Tasarısı, işte böyle bir tasarı... Önümüzdeki günlerde, TCK alt komisyonda görüşülecek. TCK konusundaki taleplerimizi buraya taşımamız... Aksi halde, tecavüzcülerin, kız kaçıranların, bizleri işyerlerinde taciz eden işveren ve işveren vekillerinin işlerine yarayacak bir kanun çıkarılacak... Kadınlar olarak kadın örgütlerinin ortak zihninden çıkan yasa tasarısının arkasında durup, bu konuda yapılacak olan tüm eylemlere omuz vermeliyiz.

Sonbahar kadınların gündemi açısından oldukça yoğun... "Kadına Yönelik Ekonomik Şiddete Son" kampanyası çerçevesinde Meclise yolladığımız dilekçelerin takibini yapacağız. Bunun için kampanyadan bir grup kadın ellerinde dilekçelerle Mehmet Ali Şahin, Cemil Çiçek ve CHP grubundan milletvekilleriyle görüşecekler. Ekim ayında evlilik içinde elde edilen malların boşanma

halinde paylaşımında adalet sağlanması için kadınlar tekrar sokaklarda olacaklar.

Türkiye kadınların evde, sokakta, gözü altında şiddete maruz kaldığı bir ülke... Ev içlerinde yaşadıkları şiddet pek çok kadını, fiziksel, psikolojik yıkama uğratıyor. Batı'da da örneklerini gördüğümüz kadın sığınakları, koca dayığına maruz kalmış kadınlar açısından çok önemli bir olanak... Ama ne yazık ki ülkemizde belediyelere bağlı olarak çalışan sığınakların gerici iktidarlar tarafından kapılarını kilit vuruldu. Mor Çatı gibi bağımsız kadın sığınakları da parasızlıktan kapandı... Önümüzdeki günlerde gündemlerimizden biri de Kadın Sığınakları Kurultayı... Kurultayda koca dayığından sakat kalmasına rağmen ailesi tarafından da "kocandır dön evine yuvanı yıkma" safsatalarıyla ev denilen zindanına geri dönmek zorunda kalan kadınlara bir imkan olan sığınakların açılması konuşulacak...

Kadınlar durumumuz vahim ama biz güçlüyüz... Kendini, haklarını bilen bu hakları elde etmek için bir araya gelip mücadele eden kadınların önünde hangi kuvvet durabilir?

BİR YIKIM HAREKATI: ÖZELLEŞTİRME

Geçtiğimiz günlerde Petkim'i satma girişiminin fiyaskoyla sonuçlanması İçeride, dışarıda Türkiye'nin gözbebeği sanayi kuruluşlarını yok etmek için üç kuruşa satılığa çıkararak özelleştirme taraftarlarının iç yüzünü bir kez daha gösterdi. Hortumcular, Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşlarını alalım bizim için çalışsın diyorlar. TÜPRAŞ, PETKİM, TÜGSAŞ, ORMANLAR, OKULLAR her şey satılık artık. Bu satma operasyonundan sadece bu kuruluşlarda çalışan işçiler değil, hepimiz zarar göreceğiz. Bir yok etme, bir yıkım hareketına dönüşen özelleştirmelerin hayatımız üzerindeki etkilerini Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın'a sorduk... İşte anlattıkları:

Söleşimize önce, özelleştirmenin hayatlarımızda neleri bozduğu ve bozmakta olduğunu sorarak başlamak istiyorum.

Özelleştirme 17 yıldır hayatımıza girdi. 17 yıllık bu süreçte Türkiye ne iktisadi açıdan ne de sosyal açıdan bir yarar görmemiştir. Ben öncelikle özelleştirmenin ideolojisine değinmekte yarar görüyorum. Çünkü, özelleştirmeyi savunanlar, sürekli olarak kamu kuruluşlarının verimsizliğinden, kâr etmediğinden, bu kuruluşlarda fazla istihdam bulunduğu ve siyasi müdahalelerin olduğundan söz ediyorlar. Şimdi bütün bu söylenenlerin mülkiyetle doğrudan ilişkisi yoktur. Bir tek siyasi müdahale hariç. Bu kuruluşların kârlılık ve verimliliğinin mülkiyetleriyle doğrudan bağlantısı yoktur. Kârlılık veya zarar etme, o işletmenin üretim anlayışıyla ilgilidir. Hem de ülkedeki ve dünyadaki gelişmelerle...

Verimlilik ve kârlılık, yönetim ve denetimle ilgili bir sorundur.

Eğer burada yeni yönetim modelleri ve yeni denetim modelleri geliştirilebilirse sorunlar giderilir. Sendikamız, KİT'lerde alternatif yönetim modelleri üzerine, şu anda

bir çalışma yapmaktadır. Önerdiğimiz yeni yönetim ve denetim modelleri sayesinde siyasi müdahalelerden de KİT'ler kurtulabilir.

Özelleştirme düşüncesindeki esas yaklaşım, ideolojiktir. Bu da kamusal alanın ve sosyal devletin tasfiyesidir. Kamunun çekildiği üretim alanlarına serbest piyasa koşulları içerisinde özel sektörün, özel sermayenin girmesi ve kamunun boşalttığı üretim alanlarında onların faaliyetlerini sürdürme-

sidir. Dolayısıyla kamusal alanın tasfiyesiyle birlikte sosyal devletin tasfiyesi gerçekleşecektir.

Sadece burada çalışanlar değil, bir bütün olarak toplum zarar görecektir. Yine bu düşünce doğrultusunda özelleştirme, sadece birkaç fabrikanın, birkaç işletmenin özelleştirilmesi değildir. Sosyal devletin tasfiye planı, aynı zamanda, her şeyin satılık olmasını da ifade eder. Tam da bugün AKP hükümetinin uyguladığı

özelleştirme politikası gibi. Yani, işyerlerinin özelleştirilmesi daha sonra eğitimin, sağlığın, kıyılarımızın, ormanlarımızın, doğal SİT alanlarımızın, tarihi ve kültürel varlıklarımızın da satışını beraberinde getirir.

Bu açıklama aslında yeterince aydınlatıcı. Ben hemen herkesin aklına takıldığını sandığım başka bir soru sormak istiyorum. Sendikalar genellikle kendi üyelerinin çıkarlarını kollamak yolunda hareket ederler. Petrol-İş, "Bir Yıkım Harekâtı: Özelleştirme" kampanyası kapsamında, özelleştirmeye kendi üyeleri bağlamında mı bakıyor, yoksa toplumun tümüne yönelik bir çalışma mı yürütüyor?

Her ne kadar toplum bizi, sadece kendimiz için mücadele ediyormuş gibi algılasa da biz, gerçek anlamda, kendimiz için değil, toplumun geleceği için, Türkiye'nin geleceği için bir mücadele veriyoruz. Ve özelleştirme için verdiğimiz mücadele, bir toplumsal mücadeledir. Biz bu mücadeleyle toplumsal dinamikleri harekete geçirmeye çalışıyoruz. Toplumun geleceği için mücadeleye ediyoruz. Çünkü gelecek kaygısı olmayanlar, daha iyi bir dünyayı kuramazlar. Bizim mücadelemiz, aynı zamanda daha iyi bir dünyanın, yani yaşanması bir dünyanın kurulmasının mücadelesidir. Onun için bu mücadelemiz, sadece kendi üyelerimizle ya da işçi sınıfıyla sınırlı değildir. Bir toplumsal mücadele vermeye çalışıyoruz.

Peki, bu 17 yılda nereden nereye gelindi?

Bugün Türkiye'de özelleştirmenin geldiği boyut çok önemli. 17 yıllık özelleştirme uygulamaları ve dünyada yapılan özelleştirmeler, bize bundan sonra ne olacağını da gösteriyor. Şu ana kadar Türkiye'deki özelleştirmeler, tam bir talan ve yağma harekâtı olarak gerçekleşti. Türk toplumu, özelleştirmelerden ne iktisaden ne de sosyal açıdan hiçbir yarar görmedi. Özelleşen kuruluşların yüzde 40'ı kapatıldı. Yine özelleşen kuruluşlarda çalışanların yüzde 70'i ise işsiz kaldı. Dolayısı ile özelleştirmeler, devletin soyulması, talan edilmesi biçiminde gerçekleşmiştir. Bu yüzden, mücadele konseptimizde kullandığımız ifadeye olduğu gibi, yapılanlar tam bir yıkım harekâtına dönüşmüştür. Bu yıkım, genel olarak ekonomik anlamda olacak, ama, aynı zamanda sosyal hayatın da yıkılması anlamına gelecektir.

Kamu kuruluşlarında çalışanları, sadece ekonomik varlıklarını idame ettiriyorlar ya da iş buluyorlar diye düşünemeyiz. Kamu kuruluşlarında

çalışanların hayatında çok önemli değişiklikler oluştu. Yaşam tarzlarında değişiklikler oluştu. Bunların dünyaya bakış açısında, kültürel ve politik alanlardaki faaliyetlerinde, çok önemli değişiklikler oldu. Çünkü kamu kuruluşları, hepimizin çok yakın bir zamana kadar tanık olduğumuz biçimde, hem çalışanlarının, hem de o yörede yaşayan insanların yaşamına çok olumlu etkiler yapmıştır. Buldukları yörelerin modernleşmesine katkı koymuştur. Bu kamu kuruluşları, sadece işgücünün istihdamı ve ekonomik olarak o bölgenin kalkınmasını getirmemiş, aynı zamanda orada çalışanlara ve o bölgede yaşayanlara sosyal, kültürel ve sportif açılardan çok önemli katkılar koymuştur.

Dolayısıyla hem bu kuruluşlarda çalışanların hem de o yörelerde yaşayanların hayatlarında aslında çok önemli değişiklikler olmuştur. Buralarda çalışanların ve o bölgede yaşayanların birçoğu, ekonomik nedenlerden dolayı, göç yoluyla Türkiye'nin ekonomik açıdan daha az gelişmiş yörelerinden buralara gelmişlerdir. Ve sonuç itibarıyla bu insanların hayatlarında, yaşam tarzlarında ve dünyaya bakışlarında çok önemli değişiklikler olmuştur.

İşte özelleştirme sonucunda yok edilen, sadece bir işyeri olmayacak, yok edilen aynı zamanda bu insanların yaşamı olacaktır. Bir kent, bir bölge tümüyle yok edilecek. Özel sektörün ucuz işgücü politikalarından dolayı, işini koruyan insanlarda da çok ciddi gelir kayıpları olacaktır. O bölgede bir gelir dağılımı adaletsizliği oluşacak ve saire. Sonuçta bir yoksullaşma olacak. Onun için yıkım, hem ülke ekonomisine, hem de orada çalışanların ve orada, o bölgede

yaşayanların sosyal hayatında olacak.

İşte bu nedenle "Bir Yıkım Harekâtı: Özelleştirme" sloganını özellikle kullanıyoruz.

Bir şey daha eklemek istiyorum. Özelleştirmeye karşı duruş, basit bir şekilde, mülkiyetin el değiştirmesine karşı duruş değildir. Veya çok basit bir şekilde, sadece işten çıkarmalara karşı bir duruş değildir. Özelleştirmeye karşı duruş, aynı zamanda 'başka bir dünya mümkün değil, başka bir dünya yoktur' diyen, küreselleşmeci anlayışa da karşı duruştur. Yani küreselleşmeye karşı duruştur... Bu küresel politikaların uygulandığı ve adına yeni liberal politikalar denen politikalara karşı duruştur. Yani, siyasal bir duruştur aslında özelleştirmeye karşı duruş. Eğer siz küreselleşmeye karşı, özelleştirmenin küreselleşmeye ilişkin boyutunu algılayamazsanız, siyasal boyutunu algılayamazsanız, özelleştirmeye karşı bir duruş da sergileyemezsiniz.

Biz mücadeleyi, sadece kendi üyelerimizle sınırlı görmüyoruz. Bunun için, çabamızın bir toplumsal harekete dönüşmesini savunuyoruz. Bunun bir siyasal mücadeleye dönüşmesini savunuyoruz. Küçük bir adacığımız aslında biz. Adamızdan dışarı çıktık, toplumu uyarıyoruz ve 'geliniz, işinizi, işyerinizi ve geleceğinizi elinizden almak isteyen anlayışlara karşı durun', diyoruz. .

Sayın Başkan, işin siyasal boyutu böyle, peki, TÜPRAŞ, PETKİM ve TÜGSAŞ'ın özelleştirilmesinin topluma maliyeti ne olur?

Maliyeti çok ağır olacak. Çünkü bu kuruluşlar, son derece modern teknolojinin kullanıldığı, Türkiye

ekonomisine çok büyük katma değer kazandıran kuruluşlar. TÜPRAŞ, Türkiye’de ödenen vergilerin yüzde 20’sini ödemektedir. TÜPRAŞ’ın kötü yönetildiği de doğru değildir.

TÜPRAŞ, dünyada en mükemmel yönetilen ilk 400 şirket arasında, 292. seçilmiştir. Yani hem teknolojisiyle, hem verimliliğiyle, kârlılığıyla ve yönetim anlayışıyla TÜPRAŞ, örnek gösterilecek bir şirkettir.

Bu kuruluşlar özelleştirildiği zaman, her biri kendi alanında birer tekel olan bu kuruluşlar, özel sektörün eline geçmeleriyle bu kez özel tekele dönüşecekler. Fiyat açısından, hem ürün kalitesi açısından, özel sektör sadece ve sadece kârı düşündüğü için, toplum çok büyük bir zarar görecektir. Bu kuruluşların satışını akıl ve mantıkla izah edemezsiniz. Ne TÜPRAŞ’ın, ne Tekel’in ne İGSAŞ’ın, ne Türk Hava Yolları’nın satışlarını akıl ve mantıkla izah edemezler. Olsa olsa işte başlangıcında dediğimiz gibi, ideolojik yaklaşımla ifade edebilirler. Zaten akıl ve mantıkla izah edemedikleri için, bu güne kadar, hep halkı kandırdılar, yalan söylediler. Özelleştirme konusunda toplumu aldattılar. Bugün için Türkiye toplumu artık özelleştirmelerin ne anlama geldiğini görüyor.

Şimdi sendikal mücadelede bir ilke daha imza atıyoruz. Dün Kocaeli’nde, önümüzdeki hafta Kırıkkale’de, Aliğa’da, Batman’da, Gemlik’te, Samsun’da, yani özelleştirmenin yoğun olduğu bölgelerde bürolar açacağız. Bu bürolar, seçim zamanlarında kurulan seçim bürolarına alternatif bürolar gibi çalışacaklar. Bu bürolara biz ‘Geçim Büroları’ diyoruz. Bu bürolarda, yaklaşan yerel seçimleri de düşünerek, devletin özelleştirme uygulamalarını hem yazılı hem de görsel anlamda teşhir edeceğiz. Aynı zamanda özelleştirmeyle ilgili partilerin, siyasetçilerin söyledikleri yalanları, bir bir yüzlerine vuracağız. Onlar seçim bürolarında veya seçim meydanlarında özelleştirme yalanlarını söylemeye devam ederlerse, biz de o meydanlarda olacağız, o yalanlarını yüzlerine vurmaya devam edeceğiz.

Doğal olarak özelleştirme uygulamalarını yapan AKP, bu mücadelenin hedefinde olacak. Ama aynı zamanda, özelleştirme fikrini savunan partiler de bundan nasibini alacaklar. Petrol-İş sendikası, kararlı bir şekilde özelleştirmeye karşı mücadelesini koşul ve şartlar ne olursa olsun sürdürecektir...

Siz çeşitli konuşmalarınızda “satmayın, yatırım yapın” diyorsunuz. Bunu biraz açar mısınız? Bu yeni bir iktisat politikası önerisi mi?

Buraları satın alan yerli veya yabancı şirketler, aslında buralara kelepircilik mantığıyla yaklaşıyorlar. Örneğin PETKİM, Aliğa’da, hiçbir değer kriterini dikkate almadan, ‘malın fiyatını piyasa koşulları belirler’ mantığı içerisinde, kaç paraya sattığına bakılmaksızın, buraları satmak istiyorlar.

Biz diyoruz ki, petro kimya alanında, gübre alanında faaliyet gösteren bu kuruluşları özelleştirmek yerine yeni kuruluşlar kurulsun. Türkiye’nin asıl gündemi özelleştirme değil, üretim ve istihdamdır.

2003’ün ilk yedi ayında, sadece faiz ödemelerine, bankalara 40 milyar dolar yani 28 milyon dolar para aktarıldı. Faize ödenen bu paralarla daha nice nice TÜPRAŞ, İGSAŞ, PETKİM kurulabilir. İddia edildiği gibi özelleştirmeden bugüne kadar hiçbir gelir elde edilememiştir. Bundan sonra da özelleştirmeden elde edilen gelirlerle bütçe açıklarının kapatılabileceği yalandır. Bu gerçekçi bir argüman değildir. 2003 yılı özelleştirme gelirleriyle bütçe açığının kapatılacağı söyleniyordu. Bu da yalan. Çünkü bütçe açığı milyarlarca dolar olmasına karşılık bugüne kadar özelleştirmeden elde edilen gelir sadece 600 milyon dolardır. İşte bu argümanın ne kadar yanlış olduğu ortadadır.

Özelleştirmeyle ilgili eylem planınız nedir?

Mücadelemizin iki ayağı olacaktır. Bir, işyerlerine yönelik, iki kamuoyuna dönük... İşyerlerinde, dün olduğu gibi iş yapmama, iş bırakma, akar-

yakıt dağıtımlarının yapılmaması, ürün satışlarına müsadde edilmemesi gibi eylemler sürecektir. Kamuoyuna dönük kampanyayı da bir süre geçim bürolarıyla sürdüreceğiz. Diğer yandan, bugüne dek yeterince katkı alamadığımız farklı sendikal odakların da bizimle birlikte olmasını sağlamaya çalışacağız. Aksi takdirde sendikal mücadelemizin bir boyutu eksik kalacaktır.

Petrol-İş Kadın dergisi, sizin yönetiminiz döneminde çıkmaya başladı. Türkiye’de bir ilk olan bu dergi projesiyle ilgili olarak hem kendi adıma hem de bu dergi aracılığıyla taleplerini ifade eden tüm kadınlar adına size teşekkür ediyorum. Petrol-İş’li kadınlara iletmek istediğiniz mesajlar var mı?

Tabii ki var. Öncelikle sendika olarak, üyelerimizi tek başına görmediğimiz bilinmesini isterim. Onları eşi ve çocuğuyla bir aile olarak değerlendiriyoruz. Sendika olarak, onlara her türlü desteği, yardımı yapmaya hazırız. Üyelerimizin verdiği sosyal ve siyasal mücadeleye onların da daha fazla katılımını sağlamak istiyoruz. Bu dergi aracılığıyla ileride bir de Petrol-İş Kadın Kulübü oluşturmayı düşünüyoruz. Ben her şeyden önce kadınların desteklemediği bir mücadelenin başarıya ulaşamayacağına inanıyorum. Ayrıca kadınların olduğu yerde güzellik olur, dostluk olur, barış olur: yani mücadele, kadınlarımızla çok daha güzelleşir.

GERÇEK EŞİTLİK İÇİN...

Kadınlar yakın tarihimiz de de örgütlenerek eşit haklara kavuşmak için mücadeleler vermişlerdir. Bu örgütlerden biri de İlerici Kadınlar Derneği'dir. Dernek faaliyette bulunduğu süre boyunca işçi ve yoksul kadınlar açısından pek çok ilke imza attı.

Hazırlayan:
Yard. Doç. Dr. Serpil Çakır
İstanbul Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fak.

İlerici Kadınlar Derneği (İKD) 3 Haziran 1975'te kuruldu. Merkezi İstanbul Çeliktepe'de tek gözlü bir geçekonduydu. Kurucu üyeler: Beria Onger, Nursel Üstün, Vahide Yılmaz, Fatma Günel, Zühal Meriç, Şeyda Talu, Dora Küçükyalçın, Zülal Kılıç, Gönül Taylan, Saadet Sözel, Hamiyet Akkaya, Günel Dilsizoglu'ydü. Kuruluş bildirgesinde derneğin hedefleri şöyle sıralanıyordu:

- Eğitimde, iş bulmada, terfide kadınlara

- geçrek eşitlik sağlanmalıdır.
- Analık toplumsal bir işlev sayılmalıdır.
- Eşit işe eşit ücret verilmelidir.
- Varolan yasal hak ve eşitlikler hayata geçirilmeli, yasalarda kadınları aşağılayıcı maddeler düzeltilmelidir.
- Kadınlar barışın, demokrasinin, ulusal bağımsızlığın ve toplumsal ilerlemenin uyanık savunucusu olmalıdır.

İKD, düzenlediği kampanyalarla dikkat çekti. Kres, İşsizlik, Pahalılık, Evlat Acısına Son,

20 yılda Emeklilik, Gündelikçi Kadınların Sigortalanması, Süt kampanyaları bunlar arasındadır. 1979 yılında faaliyetleri Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından durdurulduğunda, merkezi İstanbul olmak üzere, 15 bine yakın üyesi vardı, 33 şube ve 35 bin temsilciliğe örgütlenmişti. Yayın organı olan "Kadınların Sesi" dergisi, 30 bin baskıya ulaşmıştı. Aşağıda yürüttüğü faaliyetlerden bir kısmını bulacaksınız:

En yüksek trajik kadın dergisi

Temmuz 1975
- 20 Yılda Emeklilik kampanyası başlatıldı. Ardından imza kampanyası başlatıldı. 5.000 imza toplandı.
- Kadın doğum ve çocuk doktorları İKD lokalinde ücretsiz muayene ve tedaviye başladı.
- Profilo'da işyeri kres'i açılması faaliyeti başarıyla sonuçlandı.
Eylül 1975
- Okuma- yazma ve ilkokul diploması kursu başlatıldı.
Ekim 1975
- Fazla Mesailere Karşı kampanya başlatıldı. İş haftasının 40 saat olması istendi.
Ocak 1976
- Lübnan'daki Filistinli kadınlara ilaç, süt tozu, dayanıklı gıda ve giyecek

maddeleri sağlama kampanyası başlatıldı.
Şubat 1976
- 5.000 kişinin katıldığı "Evlat Acısına Son" mitingi yapıldı.
Mart 1976
Ankara'da "Faşizmi Protesto" mitingine katılım.
Nisan 1976
- "Her İşyerine Kres" kampanyası çerçevesinde işyerlerine tazminat davaları açıldı. İstanbul Barosu ile işbirliği yapıldı.
Haziran 1976
- Kadınların Sesi dergisi çıkarıldı. Tiraj 5000'di.
- DISK'le ortaklaşa "Ana ve Emekçi Olarak İşçi Kadınının El Kitabı" broşürü yayınlandı.
Temmuz 1976
- Kadınların Sesi'nin baskı sayısı onbine çıktı.
- Eve işe giden kadınların sigortalanması ve emek kooperatiflerinde

örgütlenmesi için çalışmalar başlatıldı. "Gündelikçi Kadınlar Sigortalanması" adıyla imza kampanyası başlatıldı.
Haziran 1977
- İki yıl sonunda şube sayısı 16'ya çıktı.
- MESS'e karşı direnen Maden İş grevçileriyle dayanışmaya gidildi. Pazar yerlerinde dayanışma tezgahları açıldı. 50 bin dayanışma pulu bastırıldı. Grev yerlerinde yemek pişirildi.
Eylül 1977
- Milliyetçi Cephe Hükümeti ve zamlar Gaziosmanpaşa'da kapalı spor salonunda 300 emekçi kadınınla protesto edildi.
Ekim 1977
- Fako ilaç fabrikasının zehirli atıklarına karşı imza kampanyası başlatıldı.

Kasım 1977
- İşsizliğe, pahalılığa, faşizme karşı çeşitli illerde mitingler yapıldı.
Aralık 1977
- 20 yılda Emeklilik kampanyasına ait imza toplandı.
- "Nötron Bombasına Hayır" imza kampanyasında toplanan imzalar Barış Derneği'ne iletildi.
Mayıs 1978
Zonguldak'ta bir kadın öğretmenin doğum sırasında ihmalen ölmesi üzerine sessiz yürüyüş yapıldı. İhmal görülen doktora isten el çektilirdi.
Kasım 1978
- Kürtajın yasalaştırılması, devlet eliyle ve en sağlıklı şekliyle uygulanması istendi.
Aralık 1978
- Kres seferberliği için toplanan 60 bin imza, TBMM Başkanlığı'na

sunuldu.
- "Doğum İzinleri Birleştirilsin" kampanyası sonucunda 1475 sayılı İş Yasası'nda İKD'nin talepleri kadar olmasa da yeni değişiklikler yapıldı.
Ağustos 1979
- Kadınların Sesi'nin traji 30 bine çıktı.
Ocak 1980
"Süt Kampanyası"na ilişkin 40 bin imza, TBMM Dilekçe Komisyonu'na verildi.
Haziran 1980
Grevci işçilerle dayanışmaya gidildi. Tekstil ve Maden-İş fabrikaları "kardeş fabrikalar" seçildi. Ziyaretler yapıldı, erzak alındı, sıcak yemek dağıtıldı.

Bir grev hikayesi:

Tepsidede pişmiş kuru fasulye

“Yıl 1977. Mess'e karşı direnen Maden-İş üyeleriyle dayanışma için grev çadırlarında yemek pişirme kararını almıştık. İlk gün bana düşmüştü bu görev. Kuru fasulye pişirelim dedik. 2 kilo kuru fasulyeyi akşamdan ıslatıp sabah da haşladım, orada çabuk pişsin diye. Ama haşlanan fasulyelerin 4 kilo olacağını hesaba katmamıştım. Neyse, bir elimde fasulyeler, bir elimde yağ, pirinç, salça vb diğer malzemeler, Göztepe'den Pendik E5 yolu üzerindeki Parsan Makine fabrikasına doğru yola çıktım. İki vasıta değiştirip E5'te fabrika yakınında indim. Fabrika yoldan en az bir km kadar içerdeydi. Torbaları yüklenip başladım yürümeye. Grev çadırlarına, kollarım uzamış bir halde vardığımda grev gözcüleri eli kolu dolu bir kadının grev çadırına doğru yaklaşmasına biraz merak, biraz kuşkuyla bakıyorlardı. Grev gözcülerine kendimi tanıtip, yemek yapacağımı söyleyince, bana küçük bir aygaz tüpü indirdiler, bir bıçak, bir tepeği bulabildiler. Tencere yoktu. Yemeği tepside pişirdim. O gün 10 metal işçisiyle yediğim, tepside pişmiş fasulyenin tadı hala damağımdadır.”

Yıldız İnanç

Bir portre

Fosforlu Cevriye'nin devrimci yazarı:

Suat Derviş

Gazeteci- yazar. 1905'te İstanbul'da doğdu. Yazarlığı yanında politik faaliyetleri de ünlüdür. 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası'na bağlı Kadın Varlığı adlı derneğin kurulması için çalıştı. Yerel seçimlerde Partinin Beyazıt'tan adayı oldu. Çıkarttığı Yeni Edebiyat Dergisi 15 Kasım 1941'de kapatıldı. Sol görüşlerinden dolayı tutuklandı. Mahkum edilmedi ama Bab-ı Ali onun imzasına kapatıldı. Çeşitli takma isimlerde yazılar yazdı. Eşi Reşat Fuat Baraner'in

1953'te tutuklanmasından sonra yurt dışına çıktı. On yıl süreyle Fransa'da ve diğer Avrupa ülkelerinde yaşadı. 1970'de Türkiye Devrimci Kadınlar Derneği'nin kurulmasında çalıştı. 1972 yılında öldüğünde, romanları çeşitli dillere çevrildiği halde, Türkiye'de tanınması çok sonra oldu. Fosforlu Cevriye ve Ankara Mahpusu en önemli romanları arasındadır.

Recm edilenler hep kadın

Recm islamiyete dayalı rejimlerde genellikle kadınlara uygulanan bir ceza... Kadın boğazına kadar toprağa gömülüyor, dışarıda kalan başa bir torba geçiriliyor ve torba geçirilen baş, taşlanmaya başlanıyor... Kadınların mücadelesi sonucunda Nijeryalı Amina Lawal recme kurban edilmekten kurtuldu... Sevinçliyiz....

Semse Allak'ı hepimiz biliyoruz. Geçtiğimiz yaz bir Temmuz günü göçüp gitti bu dünyadan. Şemse normal bir ölümle ölmedi... Aile meclisinin verdiği karar üzerine taşlanarak komaya sokuldu. Bitkisel hayata girdi... Uzun süre direndi, ama teslim oldu sonunda ölüme... Biz kadınlar biliyorduk ama

"recm" sözcüğü onunla birlikte büyük medya gündemine girdi... Türkiye'den binlerce kilometre uzaklıkta bir kadın, Nijeryalı Amina Lawal de recm edilmekten son anda kurtuldu. Amina'yı kurtarmak için dünyada pek çok kadın harekete geçmişti. Nazmiye Halvaşi Türkiyeli bir kadın. Amina Lawal recm

edilmesin diye Ankara İstanbul arası 500 km'lik yolu yürüdü... Sonra Cumhurbaşkanı'na mektup yazdı. Amina'yı Türk vatandaşlığına alması için... Olumlu yanıt gelmişti... Bu tavır dikkatlerimizi recm'e çekmesi açısından anlamlıydı... **Nazmiye Halvaşi** ile recmi konuştuk...

Geçtiğimiz yaz taşlanarak öldürülen Şemse Allak olayından sonra "recm" Türkiye'de en fazla konuşulan konulardan biri oldu. Nedir recm, hangi ülkelerde uygulanıyor?

Recm; kadın ve erkeklerin evlilik dışı ilişkilerinden dolayı erkek ve kadınlara karşı uygulanan islami bir cezadır. En basit tanımlama ile "taşlayarak öldürme", idam cezasının "taşlayarak" infaz edilme biçimidir.

Recm, siyasal islamın bir uygulamasıdır. İslam dini kuralları ile yönetilen ülkelerde veya gruplar

arasında uygulanmaktadır. Uygulama hem "kadın" hem "erkekleri" kapsamakla birlikte bu uygulamanın en büyük mağduru kadınlardır.

Hristiyan'ların gerici tarikatlarının papazları da, "ailesine itaat etmeyen gençlerin eğer hiç söz dinlemiyorlarsa taşlanarak öldürülmelerinin Incil tarafından emredildiğini" iddia etmektedirler.

Recm, Nijerya, Pakistan, Sudan gibi İslami kurallarla yönetilen ülkelerde uygulanmaktadır. Ve bu yılın başına kadar İran'da da uygulama vardı. İran uluslararası tepkiler nedeniyle ocak 2003' de recm uygulamasını durdurma kararı almıştır. Nijerya'da ise kuzeydeki Katsinka Eyaleti'nde İslam'ı yönetimin iktidara gelmesiyle uygulanmaya başlanmıştır. Amina Lawal bu eyalette yaşamaktadır. Nijerya'da farklı dinler bir aradadır. Ülkenin

Nazmiye Halvaşi yürürken...

tamamında bu uygulama yoktur. Katsinka Eyaleti'nin mahkemelerinin aldığı kararlara karşı ulusal mahkemenin nasıl bir tavır içinde olacağı merakla beklenmektedir. Bizim ve Komitenin yapmaya çalıştığımız Lawal için verilecek "recm" kararını ulusal mahkemenin bozmasını sağlamaktır. Bu da 25 Eylül'de sağlandı. Lawal artık özgür.

Recme Karşı Uluslararası Komite ne zaman kuruldu?

Recme Karşı Uluslararası Komite 1998'de kurulmuş. Bugün birçok ülkede üyesi var. Tek tek bireylerin oluşturduğu gevşek bir yapı. Tüzel kişiliği yok. Dünyanın her hangi bir yerinde yaşanan "recm" uygulamalarına karşı Uluslararası tepki örgütlemeye ve kamuoyu

oluşturmaya çalışıyor. Bir insanın karşılaştığı bu en ağır, en vahşi uygulamanın bütün dünyada yok edilmesi için çalışıyor. Bu çalışmalar sayesinde bugüne kadar üç kadın recm uygulamasından kurtuldu. Almanya'da yaşayan Mina Ahadi Komitenin Genel Koordinatörüdür.

Recm edilmesin diye 500 km'lik yolu yürüdüğünüz Amina Laval kimdir?

Amina Laval Nijeryalı bir kadın. Boşanma sürecinde bebek sahibi olduğu için "zina" yaptığı gerekçesiyle recm istemi ile yargılanmaktadır. Katsinka'da verilen karara göre Laval, bebeği süttan kesildiğinde recm edilecek. Son kez 27 Ağustos'ta mahkeme önüne çıkan Laval için karar, 25 Eylül'de açıklandı. Ulusal Mahkeme bu kararı onaylasaydı Laval boğazına kadar toprağa gömülecekti, dışarıda kalan başına bir torba geçirilecek ve çok büyük olmayan taşlar atılarak öldürülecekti. Onu dünya çapında verdiğimiz mücadeleyle kurtardık.

Eğer Amina recm edilseydi hepimiz bu utancın suç ortakları olarak, üzerimizdeki kan lekelerinden asla kurtulamayacaktık. Beni Ankara'dan İstanbul'a 500 kilometre yürüten işte bu duygulardır.

Geçen yıl gazetede ilk kez bu haberi okuduğumda "bu suça ortak olmayacağım" dedim. Bir yıla yakın bir zamandır sürdürdüğüm kişisel protestolarla ülkeyi ayağa kaldırmaya ve kadınlar için can alıcı bir öneme sahip bu konuda toplumsal bir bilinç oluşmasını sağlamak için çalışıyorum.

Recm'e Karşı Uluslararası Komite ile ne zaman temasa geçtiniz ?

Laval için geçen yıl protesto yürüyüşüne başladığımda "recme karşı uluslar arası komite"den haberdar değildim. Yürüyüşü basından haber

alan komite benimle ilişki kurarak yaptığım basın açıklamalarını ve eylemi bütün dünyaya duyurdu. Dünyanın birçok ülkesinde, gazetelerde, televizyonlarda, radyolarda, internet ve diğer yayın organlarında bu yürüyüşten bahsedildi. Türkiye'deki bir kadının dünyanın başka bir yöresinde, başka bir dil konuşan, rengi, ulusu farklı hiç tanımadığı başka bir kadın için 500 kilometre yürümesi büyük yankı yaptı. Bu alanda yapılan "en radikal eylem" olarak değerlendirilen yürüyüş, komite ile tanışmama vesile oldu. 20 gün süren yürüyüş sonrası gelişen görüşme trafiği sonucunda benim komitenin Türkiye temsilcisi olmamı istediler. Tabii ki kabul ettim. Sürdürdüğümüz doğal ilişkiyi bu şekilde tarif ederek komite adına açıklama, eylem ve çalışma yapma ve daha büyük bir paylaşımla bunları duyurma kamuoyu oluşturma olanağı da sağlanmış oldu.

Uluslararası komitenin çalışmalarından bahsedebilir misiniz?

Komite, bütün dünyada insan hakları için çalışma yapan kurumlar nezdinde ülkeler, hükümetler, sivil toplum örgütleri nezdinde, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği gibi güçlü kuruluşlar nezdinde kamuoyu oluşturmak için çalışmalar yürütüyor ve dünyanın hiçbir ülkesinde "recm" uygulamasının olmaması için çalışıyor. Komitenin en büyük başarısı İran'daki "recm uygulamasının durdurulması" kararıdır. Yeterince, inatla ve ısrarla yapılan takipler, çalışmalar bu sonucun alınmasını

sağladı.

Recm Türkiye'de yaşayan kadınlar açısından neden önemli?

Türkiye'deki kadın, "recm konusunda şanslı mıdır?" diye soru sorarım kendime bazen. Evet, yasalarımızda recm uygulamasının olmamasını şans olarak değerlendirebiliriz. Fakat ülkemizde uygulanan "töre yasaları" ne acıdır ki recme yol açabiliyor. En son Şemse Allak Mardin'de aile meclisinin verdiği kararın uygulanması ile recm edildi.

Yerel anlayışların, törelerin, ailenin kendi kararı ile recm edilmek ülkemizdeki kadınlar için daha acı bir uygulamadır. Bu nedenle Türkiye'de kadınların bu konuda yapması gereken çok iş vardır. Kadın veya erkek bu akıl dışı uygulamanın çağımızda artık töre yasalarından da çıkarılması için çaba sarfetmelidir.

Töre yasalarının kadını ikinci sınıf sayan uygulamalarına karşı "toplumsal dönüşüm" projeleri hayata geçirilmeli ve toplumsal bilinçlenme ile bu uygulamalar yok edilmelidir. Bu konuda asıl görev siyasi partilerdedir. Siyasi partilerin "toplumsal dönüşüm projeleri" olmalıdır. STÖ'lerinin, sendikaların, meslek odalarının, sanat dünyasının da konuya eğilmeleri şarttır.

Bugün ülkemizin %50'sini oluşturan

kadınların çok büyük bir bölümünün işi yoktur. Kendi gereksinimlerini kendi cebinden ödeyemeyen kadınlar, önce babasına, sonra kardeşine, kocasına, oğluna mahkum olurlar. Bu nedenledir ki ekonomik olarak bağılı oldukları erkeklere karşı duramıyorlar.. Erkek egemen toplum da kadınların cinselliği üzerinden oluşturdukları baskı ile güçlü iktidarlarını sürdürüyor..

Türkiye kadını elde ettiği hakları kullandığı ve geliştirdiği ölçüde çağdaş dünyayı yakalayabilir. Dünyanın birçok gelişmiş ülkesinden daha önce sahip olduğu bu hakları kullanamayan ülkemiz kadınlarının recm tehdidi karşısında yapacakları çok iş var. Bu bizim bütün dünyaya karşı sorumluluğumuzdur. Özellikle geri kalmış ülkelere medeniyet yolunu açmış, örnek olmuş bir ulusun kadınları olarak bugün de kadınların bağımsızlığı için verilecek her mücadelede en ön safta yer almalıyız. Bu bizim borcumuz ve ödevimizdir.

Petrol-İş'li kadınlara söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Petrol İş Sendikası'nın kadınların ve kadın-erkek eşitliğine inanan tüm bireylerini sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. ♀

DERSİMİZ:

KADININ İNSAN HAKLARI

“Kadın hakları değil insan hakları”... Bu sözü en demokrat çevrelerde bile duyarsınız, kadın haklarından söz açtığınızda. Nedir kadın hakları, onlara nasıl sahip çıkabiliriz? Bu sorunun yanıtı önemli... Türkiye’de 1993 yılından bu yana “kadının insan hakları” için mücadele veren bir kuruluş var: Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Vakfı, haklar meselesi hakkında bilgilenmek, yaptıklarını öğrenmek, onları daha yakından tanımak ve tanıtmak için kapılarını çaldık...

Güvem Pınar Türe

gelişmeleri toplum merkezlerinde kadınlara aktarmaya başlamışlar bile: “Yeni İş Yasası kadınlara ne tür haklar sağlıyor? Bunları anlatıyoruz. Örneğin bu yasada bir “İşyerinde taciz” maddesi var. Bu madde iyi, hoş ama bunun takipçisi olmak lazım. Bunun uygulanıp uygulanmadığına, nasıl uygulandığına da bakmak gerekiyor. Ayrıca kadınların bu haklarından haberdar edilmesi de gerekiyor. Çünkü haklarının ne olduğunu bilmezlerse nasıl yararlanacaklarını bilmezler.”

Eğitimin amaçlarından biri de kadınların örgütlenmeleri. Eğitimden geçen kadınlar gerçekten de buldukları yerlerde kendi kaderlerini belirlemek için oldukça önemli adımlar atmışlar. Güvem Hanım örnekler verdikçe bir kadın olarak gurur duyuyoruz: “Hak aramanın yollarını gösteriyor örneğin dilekçe yazmayı da öğretiyoruz. Böylece kendi isteklerini kendileri iletebiliyorlar. Bir bölgede kadınlar hava karardıktan sonra sokağa çıkmakta zorluk çekiyorlardı. Yoğun karanlıktı, aydınlatma yoktu durak yoktu. Kadınlar belediyeden bunu talep ettiler ve aldılar...”

Kadınların bin işi var

Edirne’de eğitimden geçen kadınlardan biri önümüzdeki yerel yönetim seçimlerinde muhtar adayı olmayı kafasına koymuş, Romanların yoğun olduğu bir mahallemiş bulunduğu yer. Çıkmış “ben muhtar olacağım” demiş. Çevresindekiler gülmüşler. “Sen muhtar olamazsın hem çingenesin hem de kadın, seni seçmezler” diye. Bizimki gayet sağlam “Şimdiki muhtar da çingene değil mi? Üstelik sarhoş da... Hiç olmazsa ben sadece çingeneyim. Sarhoş değilim...”

Sevecen bir ifade ile gülerek anlatıyor Güvem Hanım hikayesinin geri kalan bölümünü:

“Şimdi seçimlere girecek. Kadınlar da onu destekliyorlar. Hep beraber tüm evleri teker teker ziyaret edecek kendilerini

Kadının İnsan Hakları- Yeni Çözümler Vakfı, kadının insan haklarının ihlallerine karşı mücadelesini ulusal ve uluslararası planda sürdürürken, bu çerçevede kadınları yasal hakları konusunda bilgilendirmek için “Kadının İnsan Hakları Eğitimi” adı altında bir program yürütüyor. Ama bu program bildiğiniz eğitim programlarından değil, burada kadınlara, kadının insan hakları, medeni haklar, ekonomik haklar gibi genel hak eğitimi verilirken, evlilik, boşanma, nafaka, velayet, aile içi şiddet, cinsel haklar, doğum kontrolü, doğurma ya da doğurmama hakları da anlatılıyor ve ayrıca kadınlar örgütlenme modelleri hakkında da bilgilendiriliyor... Burası bir hak ve özgürlükler okulu gibi görev yapıyor adeta... Program Koordinatörü Güvem Pınar Türe, 1995 yılından beri bu eğitimi verdiklerini söylüyor.

1998’den itibaren ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇK) arasında bir protokol imzalamışlar. Bu çerçevede Türkiye’deki Sosyal Hizmetlere bağlı tüm Toplum Merkezleri’nde çalışan uzmanlara “kadının insan hakları eğitimi” aktarmışlar. Şöyle sürdürüyor konuşmasını Güvem Hanım “Toplum merkezleri genellikle gecekonduların yoğun olduğu yerlerde kuruluyorlar. Ve bu toplum merkezlerine de yoğun olarak kadınlar gidip geliyorlar. Bizim verdiğimiz insan hakları eğitimi uzmanlar, oralara gidip gelen kadınlara aktarmaya başladılar.”

Güvem Pınar Türe anlattıkça, Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Vakfı’nın ne kadar önemli bir işe el attığını anlıyoruz. Onlar Türkiye’deki kadın hakları mücadelesinin takipçisi oldukları için kadın hakları alanında ortaya çıkan gelişmeler küçük ayrıntılar bile hemen eğitime yansıtılıyor. Yeni İş Yasası’daki kadınlar lehine

anlatacaklar. Kadınların dertlerini dinleyecekler. Şansları yüksek çünkü hiçbir adam bu biçimde kapı kapı dolaşmaz. O kadın oradaki kadınların ortak aklını temsil ediyor. Düşünsenize onların getirdiği çözümler ne kadar feminist olacak”

Vakıf'ın eğitiminden geçen kadınların en önemli kazançlarından biri de “kendine güven” duygusu. Bu, verilen eğitimin niteliğinden kaynaklanıyor. Kadınlara “elinizden ne gelir? diye soruyorlarmış başlangıçta...Bilinen klasik cevabı alıyorlarmış “ev kadınıyım elimden bir şey gelmez..” Ama eğitim bilen kadınların elinde olunca, bu cevapla başlıyor her şey Güvem Hanım'a tekrar kulak veriyoruz : “ Kadınların evde yaptıkları işleri birer birer tahtaya yazıyoruz. Çocuk bakıyorlar...Çocuk bakıcılığı bir iş. Yemek pişiriyorlar. Aşçılık o da bir iş... Ev temizliyorlar...Börek yapıyorlar, bir iş daha... Yün örüyorlar, nakış yapıyorlar, dantel işliyorlar...Evlerini badana ediyorlar... Bunların hepsi ayrı ayrı bir iş. Gerçekten de erkeklerin bir mesleği varsa kadınların bin mesleği var...”

Eğitimden geçen kadınların bir kısmı bir araya gelerek dernekler, kooperatifler,

atelyeler kurmuşlar. İstanbul'da Okmeydanı'ndaki Mor Kağıt Atelyesi, Çanakkale'de Çanakkale Kadınların Emeğini Değerlendirme Derneği EVDER , Ankara'da Sincan Toplum Merkezi'ni Kalkındırma Derneği... Program bu anlamda 'Kadınlar arasında yerel örgütlenmeyi destekleme" amacını da yerine getirmiş.

Güvem Pinar Türe'ye Petrol- İş'li kadınlara bir mesajları olup olmadığını soruyoruz son olarak...

Evet, mesajları daha doğrusu bir çağrıları var:

“Eğer çevrelerinde Toplum Merkezi varsa, verdiğimiz eğitimlere ulaşabilmek için mutlaka uğrasınlar. Hem eğitim alıp hem de kadınlarla tanışmış olurlar. Katılırlarsa çok seviniriz. Çünkü hepimizin birbirimizden öğrenmeye ortak akıl oluşturmaya ihtiyacımız var.”

Ben Güvem Hanım'a kulak verelim derim, siz ne dersiniz arkadaşlar? ♀

Çanakkale'nin direnen kadınları

Biz Güvem Hanım'la söyleşi yaparken Çanakkale Kadınların Emeğini Değerlendirme Derneği (EVDER) kurucularından **Gülay Sarışen** Vakfa uğradı. Çanakkale'de de İstanbul'daki Mor Kağıt Atelyesi gibi atık kağıtları değerlendirip ürünler üreten bir atelye kurmak isteyen birkaç kadınlar, birlikte gelmişler...Daha önce eğitimden geçmiş olan kadınlar Mor Kağıt Atelyesi'ndeki arkadaşlarından işi öğreneceklermiş. Bu, bir kadın dayanışması...

Gülay Sarışen, gencecik umut dolu bir kadın. Umutlu olması için çok neden var. Çünkü Çanakkale'de çok kısa sürede önemli işler yapmışlar. Şöyle anlatıyor kendi serüvenlerini: “1998 'de Kadının İnsan Hakları Eğitimini aldık. Aşağı yukarı 200 kadındık. Ben başlarken 'haklarımı biliyorum, bilinçliyim' diye düşünüyordum. Ama orada aldığım eğitim gerçekten çok farklıydı. Görüp de farkına varamadığımız pek çok şey öğrendik. Bizimki uygulamaya yönelik olduğu için üç aylık program 6 ay sürdü. O programdan sonra biz kadınlar bir şeyler yapmalıyız dedik. Dernek kurmaya karar verdik. Günlerce tartıştık, ekonomik bağımlılığın ve aile içi şiddetin kadınları ne kadar zorladığını gördük, derneğin programını bu sorunlar çerçevesinde oluşturduk. 1999 yılından bu yana faaliyet gösteriyoruz...”

Ekonomik bağımsızlık konusunda çalışmaları kadınların zaten yaptıkları işleri değerlendirme doğrultusunda olmuş. Çeşitli ürünler yapıp kendilerine ayrılan iki pazarda bu ürünleri satıyorlarmış. Ayrıca dernekte, bebek yapımı, otantik buluz dikimi, rölyef, keçeden takı tasarımı, turistik eşya, kitle bebek yapımı, hatta İngilizce kursları gibi kadınlara beceri ve meslek edinmelerini sağlayan kurslar düzenlemişler. Burada meslek öğrenen kadınlar yaptıkları ürünleri pazarda satabiliyorlarmış.

Aile içi şiddet konusunda da çeşitli çalışmaları olmuş... “Hedefimiz kadın sığınağı” diyor. Sığınağa hazırlık olsun

Gülay Sarışen

diye bir danışma merkezi kurmuşlar. Danışma merkezinde hukuksal, psikolojik danışmanlık hizmeti veriliyormuş.

Eğitim alan Gülay Hanım şimdi de kendisi eğitim veriyor: “ Şimdi insan hakları eğitimi veriyorum. İlk grubu geçen sene açtım 20 kişilik bir gruptu. Bu yıl da devam edeceğiz” diyor...

Çanakkale'de resmi kuruluşlar da onlardan eğitim konusunda yardım istiyorlarmış. 80 polise toplumsal cinsiyet eğitimi vermişler. Şöyle de bir olay anlattı: “İstanbul'a gelen kadınlardan birinin kocası son anda 'göndermiyorum, bu evden çıkarsan geri gelemezsin artık' demiş. Kadın düşünmüş. 'Ben bu işi öğrenmek istiyorum. Şimdi çıkmazsam bu kapıdan bir daha çıkamam.' Ve kapıyı kapatmış çıkmış. Önce sıkıntılıydı. Ama bu senin kararın senin hayatın istediğini yapmalısın dedik, şimdi gayet istekle çalışıyor.”

Gülay Hanım vasıtasıyla “bu benim hayatım” diyen Çanakkaleli kadınlara sevgilerimizi yollayıp “Kadının İnsan Hakları- Yeni Çözümler Vakfı”ndan umut dolu ayrılıyor.

Kadın olmak içimde öfke biriktirdi

YAZIDAN BAŞKA SİLAHIM YOKTU

Ece Temelkuran, genç kadın hikâyecilerimizden. Onu, Milliyet gazetesindeki "Kıydan" isimli köşesinde fikri, duruşu olan yazılarıyla da tanıyoruz... Hemcinsi olan diğer köşe yazarları gibi laf kalabalığına sığınmıyor... En güzel tarafı da içindeki adalet duygusunu yitirmemesi...

Avukatsınız, ama mesleğinizi yapmıyorsunuz. Yazarlık bilinçli bir tercih mi?

Hukuk fakültesini isteyerek okumadım. Ya İzmir'de kalıp istediğim bölüm olan "dramatik yazarlık" okuyacaktım ya da yurtdışında babamın istediği bölümü okuyacaktım. Ki bu da hukuktu. Ben de İzmir'de kalmamak için, yani evde kalmamak için, İzmir'den gitmek için hukuk fakültesinde okumayı kabul ettim. Severe okumadım. Çok zor geçti. Zaten hukuk fakültesi çok zor bir okuldur. Öyle çok sıkıldım ki dört yılda bitirdim –ki dört yılda bitirmek çok zordur.- Avukatlık stajı da yaptım. Hukuk fakültesinin verdiği nosyon, bir sistemin temelini anlamak, ayrıntılara sonra inmek üzerine kuruludur. O nosyon, hayatta ve iş hayatımda çok işime yaradı. Avukatlık kartı da çeşitli zamanlarda çok yardımcı oldu. Avukatlık yapmamamın nedeni, zaten en başından beri yazı yazıyor olmam. Ben sekiz yaşında, yazar olacağım, diyordum. Ayrıca meslek diye bir şeye ben inanmıyorum. İnsanın içinde bir su vardır ve o su ne yana akarsa o olursunuz. Benim açımdan yazarlık olacak bir şeydi ve kendiliğinden böyle oldu. Avukatlık yapmayı da hiç düşünmüyorum, hiç düşünmedim, umarım da hiç mecbur kalmam.

Kadın olmak ve yazmak nasıl bir şey, kadın olmanızın yazar olmanıza ne tür etkileri oldu?

Kadın olmaktan bağımsız bir yazı yazma durumum olmadığı için, ne tür bir farklılık olduğunu, bunun ayrıca bir duyarlılık getirip getirmediğini de bilmiyorum. Ama şunu da söyleyeyim, kadın olmaktan dolayı, yani önce küçük bir kız, sonra genç bir kız olmak ve bütün bu toplumsal cinsiyet hallerinden dolayı, öfkelenmişim, haksızlığa uğradığım, ezildiğim ve gereken kıymeti bulmadığım, hırpalandığım çok zaman oldu. Bu da bende çok öfke biriktirdi, dolayısıyla da benim yazı evrenim işte bu biriken öfkenin intikamını almaya yönelik bir şeydi. Yazı yazmaktan başka hiçbir silahım yoktu, çünkü kimseye kötülük yapamıyordum. O yüzden yazı yazmak zorundaydım. Bu da kadın olmakla direkt bağlantılı bir şey. Yani o öfkenin kadın olmaktan dolayı biriktiğini biliyorum. Bir şey daha var, bu kadın olduğum için mi yoksa Ece olduğum için mi onu bilmiyorum. Baktığım her şeyin içine giriyorum ve baktığım her şey benim içime giriyor. Bu tırnak içinde "kadın duyarlılığı" ile ilgili bir şey midir, onu bilmiyorum ama yazı yazmama sebep olan şey bu.

Öyle çok içine giriyorum ve öyle çok içime giriyor ki, söz söylemeden duramaz hale geliyorum. Yani, yazmazsam çıldıracaktım, derler ya, yazmazsam çıldıracağımı düşündüğüm için yazıyorum. Normal bir insan gibi hayatıma devam edebilmek için yazı yazıyorum. Çünkü başka bir seçeneğim yok. Yani öfkemi çıkaramadığım ve müdahale edemediğim o kadar çok şey oluyor ki hayatta ve benim etrafımda, yazı yazmazsam delirebilirim.

Erkek yazarlar biraz daha farklı sanıyorum. Kadın yazarlarda bir kendini ifade etme, bir ıstıraba dahil olma halleri var... Erkek yazarların büyük bir bölümünde böyle bir şey yok. Gözlemci gibiler ya da meslek erbabı. Onlar da yazmadan edemiyorlar ama edememe nedenleri farklı galiba... Yazdıkça egolar şişiyor...

Eğer yüzyıllar sonra, kıyamet de kopmazsa ve bu ABD, Bush, başımıza daha da beter işler açmazsa, belli bir süre sonra erkek ırkı yok olacak. Ben, böyle bir dünyanın çok barış dolu bir dünya olacağını düşünüyorum. Kadınların erkeklere göre çok daha karmaşık ve daha sofistike varlıklar olduklarını düşünüyorum. Bu da bir tür gelişmişlik sayılabilir. Yani, yazmaktan, yazı denen, edebiyat denen şeyden bir ego çıkarmak için çok ilkel olmak lazım. Çünkü çok kutsallaştırmak istemiyorum ama sözün bir

gücü vardır. Ve bu güç bir şeyi "oldurur". Yani dinlerin kutsal kitapları olması boşuna değil. Bir şeyi "oldurmak" için o sözleri kullanırlar o kitaplarda. Sözün, bütün sözlerin böyle bir gücü vardır. Bu gücü sırf kendi egosunu şişirmek için kullanmak bir ilkelik olmakla birlikte, aynı zamanda kifayetsiz muhteris olmak gibi de geliyor bana. Çok mistifike etmek istemiyorm ama bir ışık geliyor, hakikaten onu aktarmak için yazıyorum. Yani bir şey benden geçiyor ve yazı oluyor. Yoksa "ben onu yazıyorum", "ne şahane yazıyorum", "ben yazarım, edebiyatçıyım, çok da güzel edebiyat yapıyorum" gibi bir şey değil. Edebiyat çok büyük bir şey ve ben de onun içinde dönüyorum. İşte savruluyorum ya da oluyorum gibi bir şey... Biraz sofistike bir yanıt oldu...

Edebiyatta kendinize özgü dil oluşturma, dil kurma konusunda ne düşünüyorsunuz?

Ben farklı bir dil kurayım, diye bir çabam olmadı. Dilimin farklı olduğunu da çok sonra fark ettim. Ama ben sekiz yaşındayken herkesin yazı yazdığını zannediyordum. Ortaokula kadar herkesin solcu olduğunu zannediyordum, ilkokula kadar herkesin Allah'a inanmadığını zannediyordum. O nedenle durumum biraz farklı... Kendi dilini oluşturmak için bir çaba olmasa da böyle bir yönelim oluyor galiba. Böyle oldu. Ben böyle olmasın için bir şey yapmadım. Böyle olunca da hani tırnak içinde "üslup" dedikleri bir durum ortaya çıktı. Ben üslubun ne olduğunu çok sonraları üslubum olduktan sonra öğrendim.

Şiirsel bir diliniz var...

Her genç kız gibi ben de şiir yazdım. 17-18 yaşlarında herkes şiir yazarken, ben şiiri bıraktım. Böyle bir gündelik hayatı yaşarken şiir yazmanın bir ikiyüzlülük olduğunu, şiir yazmak için hakikaten şiire yatırılan bir hayat olması gerektiğini, onun da çok büyük bir yalnızlık, çok büyük bir reddediliş olacağını düşündüğüm için şiir yazmayı bıraktım. Sahtekarlık gibi geliyordu. Fakat sonra, birinci, ikinci kitap, üçüncü kitap çıktığında, dilin yine şiire doğru gitmeye başladığını gördüm. Ben yine de kendime şairim demem, diyenlere de çok kızıyorum. Şairlik çok korkunç, o kadar yalnız olmak çok korkunç. Şiir yazıyorum ama bunu daha farklı bir biçimde, şiir kadar korkutucu olmayan bir biçimde yapıyorum. Ama yaptığım şey şiir yazmak. Bir de şiir denince, artık o kadar kötü şeyler var ki etrafta, yani çok kötü şiirler olsa neyse, şiir olmayan şeyler var ve insanlar onları şiir zannediyor... Onlardan biri zannedilmek istemem. Benim şiir yazmama kararım bununla ilgili değildi ama bu dönemde böyle bir şeye denk geldi.

Milliyet'teki köşenizin ismi "Kıyıda", son kitabınızın ismi de "Kıyı Kitabı". Neden kıyı?

TV8'e de dört bölümlük bir program yaptım, onun da adı 'Kıyıda'dı. Bu, bilinçli bir tercih. Ben kıyıda duracağım, zamanı geldiğinde gidebilecek kadar uzakta, her şeyi görebilecek kadar yakında, diyordum. Kıyıda durmak bir yandan da hiçbir iktidara, hiçbir güce tamah etmemekle ilgilidir. Her şeyi görecektim kadar ama günahların hiçbirine katılmayacak kadar bir mesafe koymak, dünyayla, olaylarla, insanlarla arana... Bütün hayatımda bunu yapmaya çalışıyorum. Umarım beceririm, çünkü bu bana daha haysiyetli bir duruşmuş gibi geliyor. Çünkü, kadın yazar, yani kadın köşe yazarı olmak, şöyle bir olanak sağlıyor insana. Eliniz yüzünüz düzgünse, bir de gençseniz öyle bir alem var ki sizi belli tezgahlardan geçirip, istedikleri gibi yontup, "işte şahane kızımız" diye gösterebilirler. O komik duruma düşmek istemiyorum.

Kadın köşe yazarları bir fikir bir duruş sergilemiyorlar artık...Sürekli bir özel yaşamı genel yaşam haline getirme kelimelerle oynama hali var... İçeriksiz, hiçbir şeyi tanımlamayan bir sürü kelime... Siz daha farklısınız. Bir fikriniz, bir duruşunuz var... Nasıl sürdürüyorsunuz?

Zaten, en beğenilen, en kabul gören durum laf üretmeniz... Bu kadınların, farklı alanlarda çalışan pek çok kadının ortak problemidir. Sizin emniyetli bir oyun bahçesinde başarılı olmanıza izin verirler. Onun dışına çıktığınız zaman problem başlar. Erkeklerin, köşe yazarı erkeklerin ciddiye aldığı kadın yazar olmak gerçekten çok zor. Geçenlerde Sevgi Soysal'ın kızkardeşi Mine Hanım ve Ahmet Tan erkeklerin ciddiye aldığı tek kadın köşe yazarı sensin, dediler. Ben, böyle olduğunu bilmiyordum... Sonra düşününce anladım. Kadını, bir de gencim, o daha da kötü. Panellerde, köşe yazılarında, tartışmalarında, alıntılarda, bana karşılık söyleyecek hiçbir şey bulamayınca "daha gençsin" diye yazıyorlar. Böyle, kendini açıklayamayan bir saldırı, yani kıymeti kendinden menkul bir saldırı. "Kıyıda" olmak bu hallere karşı da bir emniyet sübabı. Çünkü ben sizin iktidarınızdan, gücünüzden bir şey talep etmiyorum, benden korkmayın, beni rahat bırakın, diyorum onlara...

Rahat bırakıyorlar mı?

Hayır, bırakmıyorlar. Kendimle ilgili meseleleri çok takip ettiğim için de olabilir ama yanılmıyorsam, şu anda basında en çok uğraşılın insanlardan birisi de benim. Yani isim vererek, veremeyerek, çok farklı yazılar çıkıyor hakkımda. Okuyan insanlar, köşe yazarı bir kadının bunlara karşı kendini koruyabileceğini, bunlara karşı duyarsız olabileceğini, hoş görebileceğini düşünebilir ama beni çok etkiliyor. Çok fazla etkiliyor ve üzülmüyorum. Çok üzülmüyorum. Çünkü ben iyi şeyler, çok da namuslu şeyler yapmaya çalışıyorum. Buna rağmen de en çok bana saldırılıyor. Bir saldırı filosu var artada. Benim kaldıramadığım şey de şu, insanların vicdanı kalmamış olabilir ama vicdanı olanları rahat bırakınsınlar. Vicdanı olmayan insanlar vicdanı ortadan kaldırmak için en çok vicdanı olan insanlara saldırıyorlar. Ama böyle bir şey mümkün değil. Vicdanı olan insanları ortadan kaldırıncaya vicdan rotadan kalkmaz.

Yazarlarla aranız nasıl, kimlerden etkilendiniz?

Beni çok etkileyenler Ingeborgh Bachman, Virginia Woolf, hayatıyla Silvia Plath, şiirleriyle Emily Dickinson.. Erkeklerden en çok Emil Ajar'dan, Nicos Kazancakis'in Zorba'sından etkilendim. Walter Benjamin çok fazla etkiledi beni. Yani çok var da mahşerin üç atlısı bunlar.

Kitaplarınızı nasıl yazıyorsunuz?

İçimde birikiyor genellikle... Hangi cümle birikiyor, hangi konu

ruhları sünnet edilmiş kadınlar, sonsuza kadar sabırlı kadınlar, artık konuşmadıkları için onları anlayamıyoruz. gerçekten varlar mı, o bile kesin değil. en azından sokakta yüz yüze gelmiyoruz onlarla. ama sanılmasın ki, onlar yok oluyorlar. onlar, sessizce ve yeni baştan, yeni sabırlarla üretiliyorlar.

artık hiçbir sözcüğe, hiçbir ağlamaya inanmayan kadınlar. artık hiçbir gecenin geçmesini beklemeyen kadınlar. artık kimsenin gelmeyeceğini ve ölümün sıcak bir yatak olduğunu bilen. hayatları, eteklerini düzeltmekle ve ne olursa olsun çayı masaya getirmekle geçmiş kadınlar. kimse onları sevmeyi. hiç kimsenin sevmeyişi kadınlar var dünyada. bunu anlayabilir miyiz acaba?

oda 3, suç 3. susmayı ve ne olursa olsun çayı masaya getirmeyi istemeyen kız kardeşlerimi görüyorum. ellerini yakıyorlar. onlar, yanmış elleri, sünnet edilmiş ruhları ve kesilmiş dilleriyle bir daire oluşturmuş dönüyorlar. kırbaç, gri gözlü, yaşlı bir kadının elinde. vuruyor, vuruyor. kimse ağlamıyor. korkulu bir sessizlik. tedavi ve eğitim tamamlanmış.

birikiyor, ad veremem ona ama birikiyor. Onun nasıl çıkacağını, ne tür bir biçimle çıkacağını, kitap olup olmayacağını bilmiyorum. Genellikle iki yılda bir yazıyorum. Kitap çıktıktan bir yıl sonra başlarım diğerine. O bir yıl hiçbir şey yazmam. O sırada hayatımda bir şey olur. Birden böyle tekinsiz bir yola mı girerim. Biriken ne varsa çıkmaya başlar. Bir günde şu kadar yazıyorum derler ya, benim hiç öyle zamanlarım yoktur. Kıyı kitabının ilk dört beş bölümünü bir günde, geri kalanını altı ayda yazdım. Ama onu yazmadan önce bir yıl hiçbir şey de yazmadım. Galiba şöyle oluyor, kafamın biçimi değişiyor, geliyorum, olaylara bakışım değişiyor ve o sırada bir şeye bakmaya başlıyorum, belli bir şeye... "Kıyı Kitabı"nda örneğin insanlara çok bakıyordum. O yüzden hayvanlar üzerinden insanları anlattım. Ondan önceki "İç Kitabı"nda kendime bakmıştım. Bundan sonra neye bakacağımı bilmiyorum. Neye bakacağımı ben belirlemiyorum, hayat beni oraya götürüyor. Ben edebiyatın projeye, çalışılarak yapılan bir şey olduğunu düşünmüyorum.

Not mu alıyorsunuz gibi bir şey sorduysanız şunu söyleyeyim, evet, eskiden alırdım. Benim yazı hayatımla ilgili trajik olan taraf budur. Eskiden, gençken, çok küçüklüğümden itibaren peçetelere yazardım. Bulduğum her kağıda yazardım. İki yıl önce artık peçetelere yazmadığımı farkettim. Çünkü yazdığım her şey yayınlanıyor. Bu, bir yazar için kötü bir şey. Bu kadar yazı enflasyonu yaşamak. Köşe yazılarıyla yaşamak o anlamda beni yoruyor. Artık peçetelere yazacak bir şeyim kalmadı.

Köşe yazıları sizi zorluyor mu ?

Ben haftada dört gün yazıyorum, her gün yazanları anlamıyorum. Bende şaşkınlık ve hayret yaratıyorlar. İlhan Selçuk, Çetin Altan... Bunca yıldır yazı yazıyorlar. İki yıldır yazıyorum ve şimdi ilk kez tatil yapıyorum. Tatil yapıyorum derken de evde oturuyorum. Bir haftadır haber izlemiyorum. Hiçbir yere de gitmiyorum. İş nedeniyle birçok yere gittiğim için, bir yere gitmek bana tatil gibi gelmiyor. Eve çok zorunluyum, çünkü yeni 30 yaşına girdim, Türkiye'nin büyük gazetelerinden bir tanesinde, donumdan, sütyenimden, saçımдан başımdan söz etmeden bir şeyler yazmaya çalışıyorum. Bu, da sürekli düşünmek ve sürekli tetikte, sürekli diken üzerinde olmak, sürekli bir sürü şeyi görmeye çalışmak, bir imge, bilgi bombardımanı altında olmak, onları doğru ve eksiksiz aktarmaya çalışmak ve gelen saldırılara karşı da sürekli kendini korumak zorunda olmak anlamına geliyor ki bu çok yorucu bir şey. Yazı yazmak beni yormuyor. Yazıdan dolayı başıma gelen şeyler yoruyor esas itibarıyla... Saldırıları, haksız eleştiriler...

Bir de birinin bir şeyi olmak gerekir basında...

Evet, beni bu yoruyor. Çok tek başımayım ben. Hiçbir akrabam yok, hiçbir arkadaşım yok. Öyle yerlerde, yüksek muhitlerde kimseyi tanımıyorum. Benim durumumda olmak kolay bir şey değil, beni yoran da bu. Yüzümden de belli olmuyor, hallerimden, tavırlarımdan. Çok genç görünüyorum, güler yüzlüyüm. Hasan Ekinci vardı, bakan, beni Diyarbakır gezisine çağırmişti. Yağmur

yağıyor ve ben de yağmur suyuyla oynuyorum. Hasan Ekinci yanıma geldi, kulağıma "Ece hanım, siz pek dışarı çıkmayın, sizi ciddiye almazlar, ben sizin okurunuzum, görünce çok şaşırdım, bu kız çocuğu mu o yazıları yazıyor, diye düşündüm?" dedi. Bu çok sık başıma geliyor. Beni kırk, kırk beş, yaşlarında zannediyorlar. Gazetede fotoğrafımda daha yaşlı görüldüğüm için değiştirmiyorum. Gençliğim yüzünden zaten saldırıya uğruyorum. Bir de iyice kız çocuğu gibi çıkarsam, beni iyiden iyiye haşat ederler, diyorlar. .

Siz ezilen kesimlerin sorunlarına da yer veriyorsunuz yazılarınızda, Türkiye'de insanlar nasıl yaşıyorlar?

Türkiye'nin her yerinde haber yaptım ama üç yıldır daha sistematik olarak geziyorum ve her yıl 15 ilde insanların derinlerini dinliyorum. Bazı saptamalarım var. Birincisi, insanlar isyan etmiyorlar. İkincisi, para olduğu zaman bile, yani zengin illerde dahi o para hayata tahvil edilmiyor. Fakir bir ilde insanlar sosyal, kültürel hayatı, kendilerini, ilişkilerini nasıl yaşıyorlarsa zengin bir ilde de aynı şekilde yaşıyorlar. Üçüncüsü, yoksulluktan çok daha kötü bir şey var bu ülkede, o da tutuculuk, muhafazakarlık, çok katı bir muhafazakarlık ve insanların yoksulken daha da yoksunlaşmasına neden olan şey bu.

Arjantin'de gitmiştim, orada şunu gördüm. Eski siyasi tutuklular bir dernek kurmuşlar. Burada gecekonduların kadınlarına salsa dersi veriyorlardı. Bu kadınlar hiç para kazanmıyorlar ve üç saati bir pesodan salsa dersi alıyorlardı.

Türkiye'de para çok az olunca hayat çok zor oluyor, bu ayrı konu fakat para çok olunca hayat daha güzel olmuyor. Kültürel bir farklılık galiba.... Parayla, ekonomik durumun düzelmesiyle çözülüyor bu işler. Başka bir şeyler daha lazım.

Bu durumun nedenleri ne sizce?

Türkiye için mozaik diyorlar ama böyle bir şey de yok. Türkiye'deki genel sorunlardan bir tanesi de, burada yaşamış ya da yaşıyor olan azınlıkların yaptıklarını yok etmek. Muş'tan örnek vereyim. Muş'ta sadece kamu çalışanlarının bir geliri var. Tek gelir bu... Birazcık da hayvancılık var... Hiçbir şey yok şehirde ve Ermeniler daha önce oralarda bağlar yapmışlar, şarap üretiyorlarmış ve çok zenginlermiş. Şarap dinimizce haram diye o bağların hepsini yok etmişler. Şimdi o bağları yeniden canlandırma için milyarlar harcıyor. Van'da Akdamar adasında bir Ermeni kilisesi var ve dünyanın en önemli kiliselerinden biri... Ermenilerin olduğu için onun restore edilmesine izin verilmiyor.

Bir incelik varmış Anadolu'daki hayatta ve o çok hunharca yok edilmiş. Bahsettiğim yoksunluğun, çok önemli bir kaynağı da bu bence. Ezberleri de çok iyi maşallah. Biz kadınlara çok saygı duyuyoruz, diyorlar. Ama kadınları evden çıkartmıyorlar. Üç yıldır geziyorum. Üç yıl önce kriz öncesiydi ve çok dertliydik. Geçen yıl seçim öncesiydi ve çok heyecanlıydık. Bu yıl ilk kez, her şehirde, benim yanıma gelen 10 kişiden dört beşinin depresyondan, kullanılan ilaçlardan söz ettiklerini gördüm. Çok ciddi bir depresyona sürükleniyor bu ülke.

Halk çok kötü durumda ve hakları olduğunu düşünmüyorlar. Bu öğretilen bir şey midir yoksa bu memleketin kanından, etinden kaynaklanan bir şey midir., bilmiyorum ama hiç kimse hakları olduğunu düşünmüyor. Benim aç kalmama hakkım var, diye bir şey düşünmüyor. Benim çocuğumu tedavi ettirme hakkım var, diye bir şey düşünmüyorlar. Paramız olsaydı tedavi ettirirdik, diyorlar. Halbuki böyle sen bu ülkede yaşıyorsun, çalışıp vergi veriyorsun senin çocuğunun parasız tedavi edilmesi gerekiyor ya da senin çocuğunun parasız eğitilmesi gerekiyor.

Kadınların haklarıyla ilgili neler düşünüyorsunuz? Eşitlik mi, adalet mi?

büyük bir kısmında beni rahatsız eden bir şey var. Kentin içinde kadın erkek birlikte gidilecek ve içki içilebilecek bir yer yok. Ama şehrin hemen dışında bir otel vardır. Buraya İstanbul'dan pavyon şarkıcıları gelir, erkekler tek başlarına oraya giderler, ne "günah" işlenecekse orada işlenir. Daha sonra şehrin içine iyi aile babaları, namuslu erkekler olarak dönülür. Ve ondan sonra da evdeki kadınların canı çıkartılır. Sokağa çıkartılmaz, ne yapsa suç olarak görülür, bir yere gidince öldürülür. Diyarbakır'da namus meselesi yüzünden kendi kızının başını traktörün altında ezmiş bir kadın gördüm.

Fakat, diğer taraftan da Türkiye açısından baktığımızda homojen bir kadın haklarından söz etmemiz tabii ki mümkün değil... Bir orta sınıf çalışan kadının, evli, çocuklu kadının hakları ile durdukları yer farklı. Kırsal kesimdeki kadının durumları ise çok farklı. Ben kendimi kentli, iyi eğitim görmüş, çalışan, görece bağımsız yaşayan, iyi yaşayan bir kadın, diye tanımlıyorum. Benim daha inceltmiş taleplerim var. Başka kadınlara daha başka gruplara göre daha lüks sayılabilecek talepler. Fakat bana kadın haklarından bahsedilince Güneydoğu'daki kadın aklıma geliyor ilk anda. Orada çok ciddi bir genital hastalıklar sorunu var. Bu hastalıklar çok yaygın. Ama bu konular hiç konuşulmaz. Kürtçe bildiği için bir kadın doğumcuya gidip, meselesini anlatmadığı için, ölen kadın biliyorum. Bunlar çok daha ölümlü yaşam arasında sorunlar. Kadın hakları konusunda hemen söyleyebileceğim bir şey yok ama bana göre öncelik onlarda. Kadınlar kendi gücünün farkında değil. Yani çalışmaktan, üretmekten kaynaklanan güçlerinin farkında değil. Bu güçlerinin farkına varmaları için ne yapılması gerekiyor, onu çok bilmiyorum. Yani çeşitli şeyler yapılabilir de en doğru şey nedir, onu bilmiyorum.

Güneydoğu'da KAMER çerçevesinde yapılanları biliyorum. Hakikaten kendine güvenli kadınlar yetiştirildiler. Şimdi bu kadınlar "yalnızlıkla" cezalandırılıyorlar. Bir zamanlar Hülya Avşar şova çıkan Urfalı bir kız vardı. Zeynep köyünde yaşayan bu kız Urfalı kadınların ezildiğini onların da bazı haklara sahip olması gerektiğini söylemişti. Hülya Avşar şova çıktıktan sonra bu kızın köyüne

gittim ve onu buldum. Beni kimse istemiyor, evlenemiyorum, demişti. Oradaki kadınlar için ne yapılacaksa, en dikkat edilecek mesele bu. Buradan kadınlar gidiyorlar onları "bilinçlendirmek için". Onlar İstanbul'a dönükten sonra diğerleri orada kalıyorlar. Yalnızlaşıyorlar, çok daha kötü duruma düşüyorlar. Buradaki kadınlar, oradaki hayatın bambaşka bir hayat olduğunu yeterince bilmiyorlar. Çok heyecanlanıyor, çok iyi niyetle yaklaşıyor olabilirler ama orada çok başka bir hayat var. Orada yaptıkları, yapmaya çalıştıkları bir değişikliğin sorumluluğunu almaları ve ben sorumluluklarını aldıklarını düşünmüyorum. Çünkü bir insana bir şey öğretmek çok büyük bir sorumluluktur, bilmeyince insan daha az acı çeker. Şimdi onlar çektikleri acıların farkına varıyorlar ve daha çok acı çekiyorlar. O sorumluluğu atlamamak lazım. Kadın hakları mücadelesiyle ilgili en ciddi mesele bence budur.

Son dönemlerde acımasız bir özelleştirme hareketi başlatıldı, fabrikalardan, orman arazilerine kadar her şey yok pahasına satılıyor, bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Türkiye'de özelleştirmeler bir hayat meselesi olarak algılanmıyor. Oysa özelleştirmeler bir hayat meselesidir. Bir fabrika özelleştirilince oradaki çalışanların işsiz kalacağını, bütün ailelerinin aç kalacağını ülkemizde insanlar görmüyorlar. Arjantin'de gözlemlerim ben orada her şeyi çok daha net gördüm. Çalıştıkları fabrikaların özelleştirilmemesi için o insanların neler yaptıklarını tanık oldum. Fabrikaları ele geçirdiklerini, satın aldıklarını, fabrikanın etrafında bir komün hayatı oluşturduklarını gördüm. Çok etkileyiciydi. Bu sistem bitiyor. Biz şimdi kapitalist sistemin şimdi ölmeye, çökmeye başladığı bir zamanı yaşıyoruz. Bu, bir doğa kanunu. Her sistem başlar, en üst noktasına çıkar sonra şişer şişer ve yok olur. Bu sistem de bitiyor, tıpkı feodalizmin bitmesi gibi. National Geographig'in son sayısı çok ilginç. Yeni çağın köleleri diye bir haber var. Bu haberde bazı kadınların Floransa'da İtalya'dan aldıkları yılan derisi çantaların beş yaşında çocuklar tarafından üretildiği yazılıyor. Çok çarpıcı bir şey bu. Özelleştirme de bunun bir parçası. Bu, sistemin son çirpimşileri, sistem son lokmalarını yiyor sanki. Türkiye'de de böyle. Kapitalizmin iyisi yoktur ama bu ülkede kapitalizmi de en kötü haliyle yaşıyoruz. Özelleştirmeler de bunun bir parçası. İnsanların direnmesi lazım. İnsanların haklarını korumak için bir araya gelmeleri, o eylem hali bile çok özgürleştirici bir deney. Ben Paşabağçe'de gördüm. Özelleştirmelere karşı yapılacak eylemlerde böyle bir şey olacağını, herkesin bilincinin yükseleceğini zannediyordum. Yani mesele özelleştirmenin yapılmamasını sağlamak değil, ya da tek mesele o değil. Grevlerin, direnişlerin, eylemlerin, böyle daha yaygın ve daha uzun vadeli bir etkisi olacağını düşünüyorum.

Sadece işçi sınıfını ilgilendiren bir durum değil bu. Toplumdaki diğer ezilen kesimlere de bir direnme alternatifi sunuyor...

Evet, 1980 darbesiyle ezilen kesimler arasında bir maddi kopukluk oldu. Bunun ortadan kalkması gerekiyor. Arjantin'de işgal edilen bir fabrikanın, eski işçi lideri, şimdi patronu olan Horacio diye bir adam, bana tebrik mektuplarını gösterdi. Ülkenin en popüler şarkıcısından en ünlü bir sinema yıldızından geliyordu mesajlar. Banka işgalcilerinin lideri de ünlü bir aktördü. Bizde de böyle bağlantıların yeniden tesis edilmesi gerekir. İnsanların önem verdiği sanatçıların bu işin içine bir şekilde davet edilmesi gerekiyor.

Ece Temelkuran Kimdir?

1973 yılında İzmir'de doğdu. Bornova Anadolu Lisesi'ni, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. İlk yazıları *Patika* dergisinde yayımlandı. 1993 yılında Cumhuriyet gazetesinde gazeteciliğe başladı. Kadın hareketi, siyasi tutuklu ve hükümlüler, Güneydoğu sorunu üzerine çalıştı; söyleşiler yaptı. 1996 yılında *Bütün Kadınların Kafası Karışık*, 1997'de *Oğlum Kızım Devletim-Evlerden Sokaklara Tutuklu Anneleri*'ni yazdı. 2000 yılında *İç Kitap*, 2002'de ise *Kıyı Kitabı* çıkardı...

Otizmi anlamak ve yaşamak

Elif Ülker*

Otizm çocuklarda rastlanılan bir bozukluk. Tedavi etmek için şu ana kadar pek çok yöntem üzerinde çalışılmış. Bulunabilmiş en etkili yöntem ise eğitim... Bu nedenle erken teşhis çok önemli...

Nermin çok genç yaşta anne olmuş, hamileliğinin çok zor geçmesi nedeniyle başka bir çocuk düşünmemiştir. Çocukları çok seven Nermin, hamileliği boyunca oğlu doğduğunda onunla neler yapacağını, nerelere gideceğinin hayallerini kurmuş hatta ilk doğum gününün nasıl olacağını bile planlamıştı. Çocuğunun ismi de hazır; ona en sevdiği ismi verecek, Can diyecekti. Onu en iyi biçimde yetiştirecek en güzel okullara gönderecekti.

Doğum gayet normal geçmiş, Nermin çok sağlıklı bir çocuk dünyaya getirmişti. Aradan iki yıl geçti. Can sağlıklı bir çocuktu; hatta ki-

losu ve boyu yaşatlarından daha ileriydi, zamanında oturmuş, yürümüşü. Buna rağmen Nermin'i ra-

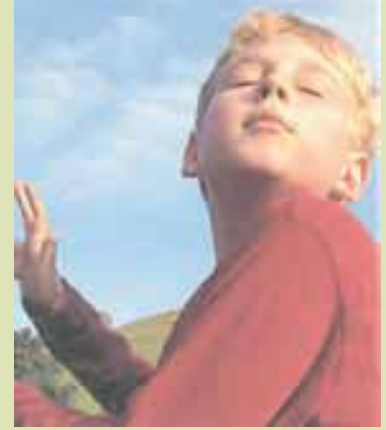
hatsız eden ama ismini tam koyamadığı bir şeyler vardı. Yaşıtları bir iki kelimelik cümleler kurarken Can hemen hemen hiç ses çıkarmıyor, süt ve mamadan başka bir şey yemiyor, kucağa gelmekten hoşlanmıyor, kalabalıkları sevmiyor, ismi söylendiğinde bile dönüp bakmıyordu. Ama televizyondaki reklamları ve klipleri çok seviyordu. İsmi söylendiğinde bakmayan Can öbür odada bile olsa sevdiği bir reklamın sesini duyunca koşarak geliyor, arkaya öne saatlerce sallanarak televizyon seyrediyordu.

Ona bir sürü oyuncak almışlar ama Can hiçbirleriyle oynamıyordu. Onun en sevdiği oyun bulduğu her şeyi yan yana dizmekti. Bunu saatlerce yapıyor, birisi bu diziyi bozarsa ağlama krizleri geçiriyordu. Nermin bu kuşkularını eşine ve ailesini söylediğinde tepkiyle karşılaştı, ne de olsa erkek çocuktu, erkek çocuklar geç konuşurdu, şimdiki çocuklar bu kliplere bayılıyorlardı, hangisi blendırdan geçirmeden bir şey yiyordu ki... Ama bu açıklamaların hiçbirisi Nermin'i tatmin etmiyordu. Sonunda bir arkadaşının yardımıyla Can'ı bir psikiyatru götürdü.

Psikiyatru Can'ın OTİSTİK olduğunu söyledi. Nermin ve Can için bu yepyeni bir hayatın adıydı.

Peki neydi OTİZM?

Yunanca 'autos' kelimesinden alınan ve 'kendi' anlamına gelen otizm; kişinin yaşamının ilk üç yılında ortaya çıkan ve etkisi yaşam boyu süren nöropsikiyatrik bir bozukluktur. Kendini sosyal ilişkiler, iletişim, davranış ve bilişsel gelişmede gecikme ve sapma şeklinde gösteren otizm pek sık görülmeyen ancak görüldüğünde, yani

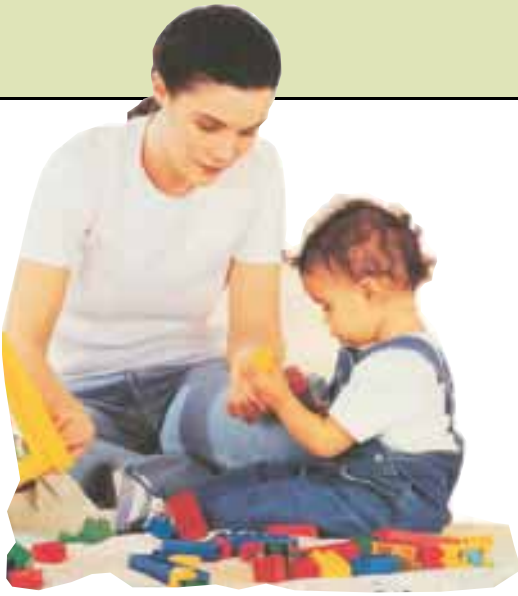

Otizmi nasıl tanıyabilirsiniz ?

Eğer çocuğunuz ;
Göz kontağı kurmuyorsa
Yaşıtlarına karşı ilgisizse
Dil gelişiminde gecikme varsa,
konuşamıyor ve bunu jest ve mimiklerle takviye etmiyorsa
Tekrarlı hareketlerle meşgul oluyorsa (sallanma, el çırpma, eşyaları dizme v.b.)
Oyuncakları amacına uygun kullanmıyorsa (örneğin arabayı sürmek yerine tekerleğini çevirme gibi)
Değişikliklere karşı aşırı tepki gösteriyorsa
Uyumsuz ve sebepsiz gülüyor ya da ağlıyorsa
Tehlikelere ve acıya karşı duyarsızsa
Yalnız kalmayı tercih ediyorsa v.b.

başına geldiğinde kişinin ve ailesinin yaşamını derinden etkileyen bir bozukluktur.

Dünyada her ırktan, her sosyoekonomik düzey ve etnik kökenden gelen çocuklarda görülen otizmin görülme oranı 10.000'de 2-5'dir. Erkeklerde görülme oranı kızlara göre 4 kat fazla olmakla birlikte kızlar otizmden çok daha fazla etkilenmektedir.

Birçok otistik vakada büyük ola-

sıklıkla sebep genetik olmakla birlikte, anne karnında geçirilen kızamıkçık virüsünün nedenler arasında olduğu bilinmektedir.

Otizmin kesin tedavisi olmamakla birlikte iyileşmeler mümkündür. Dünyada pek çok tedavi yöntemi üzerinde çalışılmakta, ancak şu ana kadar bulunabilmiş en etkili yöntem eğitimidir. Bu nedenle erken teşhis çok önemlidir. Otistik bir çocuğa ne kadar erken yaşta teşhis konur ve uygun özel eğitime ne kadar erken başlanırsa yaşam becerilerini kazanma şansları o kadar fazlaşır. Bu nedenle bu belirtilerin görülmesi teşhis konulması için yeterli olmakla birlikte çocuğun bir uzman tarafından görülmesi büyük önem taşımaktadır.

Şunu unutmayın; otizm ne sizin, ne eşinizin suçu değildir. Her yaşta, her kültür düzeyinden ve dünyanın her yerinden insanların otistik bir çocuğu olabilir. Çocuk sahibi olmayı istememenizle, çocukla ilgilenip ilgilenmemenizle ya da eşinizi sevip

sevmemenizle çocuğunuzun otistik olması arasında kesinlikle hiçbir bağlantı yoktur.

Not : Tanı için Üniversite hastanelerinin çocuk bölümlerine başvurulabilir.

*Petrol-İş Çalışanı

Yağmur Adam
Filmini izlediniz mi?
Bazılarımız için bu bir film değil, gerçek...
Otizmi tanıyın!
www.otizm.org
ODER
Ostistik Çocukları Koruma ve Yönlendirme Derneği

Grip ve soğuk algınlığı kapıda

Mevsim geçişlerinde ortaya çıkan ısı değişikliklerinin insan vücudunun savunma mekanizmasını zayıflatması sonucu artan soğuk algınlığı, grip ve nezleye karşı dikkatli olun...

Mevsim geçişlerinde ortaya çıkan ısı değişikliklerinin insan vücudunun savunma mekanizmasını zayıflatması sonucu artan soğuk algınlığı, grip ve nezleye karşı dikkatli olun...

Isı değişikliklerinin ve soğuk havanın vücudun savunma mekanizmasını zayıflattığına dikkat çeken uzmanlar, bu yüzden vücudun mikro organizmalara karşı daha savunmasız hale geldiğini söylüyorlar. Bunun sonucu viral kökenli üst solunum yolu enfeksiyon hastalıkları meydana geliyor. Grip ve soğuk algınlığına neden olan 200 kadar değişik

virüsün tanımlanmış. Gribin belirtilerini ise şöyle sıralamak mümkün. Hastalık bulaşmayı takiben 1-3 günde üşüme, titreme, ateş, halsizlik, kırgınlık, iştahsızlık, boğaz ağrısı,

yaygın kas ve eklem ağrıları, bulantı, genizde dolgunluk ve akıntı, gözlerde yanma, kızarıklık, burun akıntısı gibi belirtilerle ortaya çıkar. Bulantı ve kusma görülebilir.

Soğuk algınlığı ile nezle benzer yakınmalarla kendini göstermesine rağmen, gribin belirtileri daha ağır seyreder. Soğuk algınlığı ve gribal enfeksiyonlardan korunmak için yapılması gerekenleri de şöyle sıralayabiliriz.

Bol C vitamini alın: C vitamini içeren meyve ve sebzeleri tüketin.

Mevsimine uygun giyinin: Bol ılık sıvı gıdalar tüketin.

İstirahat edin. Bu sayede hem daha kısa zamanda iyileşirsiniz hem de hastalığın çevreye yayılmasının önüne geçersiniz.

Kalabalıktan kaçının: Grip veya soğuk algınlığının hapsiz yoluyla damlacık eneksiyonları aracılığı ile bulaşmasının önüne geçmek için kalabalık ortamlardan uzak durmaya çalışın. Mendil tüketimi: Hapsizirken kullandığınız mendilleri tekrar kullanmayın.

El hijyeni: Ellerinizi bol sabunlu suyla yıkayın. Ağrı kesici ve ateş düşürücü ilaç kullanın, grip aşısı olun.

LEĞEN KEMİĞİ ÖNEMLİDİR!

Leğen kemiği öyle sıradan bir kemik değildir. Doğumun zor veya kolay geçmesinde leğen kemiğinin boyutları büyük önem taşır. Günümüzde sezaryen ile doğum oldukça kolaylaştığı için leğen kemiğindeki bozukluklar sorun olmaktan çıkmış durumdadır.

Değerli Selma Hanım!

Aydınlatıcı yazılarınızı zevkle okuyorum. Ben, 24 dört yaşında ilk çocuğuna hamile bir okurunuzum. Hamileliğim ilk iki ayda yaşadığım malum sıkıntılar hariç gayet iyi geçiyor... Doğuma çok az bir zamanım kaldı... Son kontrolde doktorum sezaryenle doğumun benim için daha uygun olacağını söyledi... Bir takım ölçümlerden sonra, Pelvis'in durumu gibi anlayamadığım bazı şeyler anlattı... Lütfen bu konuda beni aydınlatır mısınız? Sezaryenle doğuma karşı değilim... Ama durumumu merak ediyorum... Saygılarımla

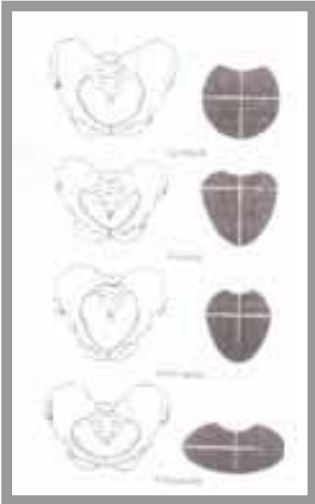
Hanife C.

Kadınları erkeklerden ayıran özellik, kadınların doğurma yeteneğidir. Tıp biliminde "kadın doğum ve hastalıkları" ayrı bir branş oluşturur. Bu branşta doğum ve doğurma işlevini sağlayan organlar ile bu organların hastalıkları ele alınır. Bunlar, rahim, yumurtalıklar, tüpler, vajina, süt ve hormon salgılayan bezlerdir. Leğen kemiği erkeklerde de vardır ancak kadınlarda doğumu kolaylaştırmak için daha geniştir.

Doğumun zor veya kolay geçmesinde leğen kemiğinin boyutları büyük önem taşır. Bu nedenle doğum öncesi leğen kemiği ölçümleri yapılır. Pelvimetre denilen bir alet ile dış çapı ölçülür, ancak bu yeterli değildir. Radyolojik veya tomografik filmlerle diğer boyutları, özellikle iç çapı saptanır. Saptanan bu boyutlar 4 tip olarak sınıflandırılmışlardır. Şekil 1

1-Jinekoid tip: Leğen kemiğinin orta boşluğu yuvarlak ya da kalp biçimindedir.

Şekil 1

2-Android tip: Boşluk kama biçiminde yuvarlak üçgen şeklinde arka kısmı geniş ön kısmı dardır.

3- Antropoid tip: Boşluğun ön-arka uzunluğu fazla, enlemesine çapı kısadır.

4-Platipelloid tip: Enlemesine, oval genişleme vardır. Ön-arka çap azalmıştır.

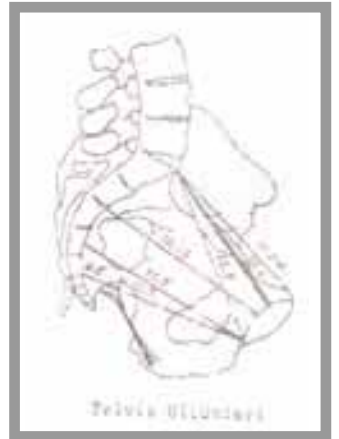
Normal bir doğum olayında çocuğun başı önce leğen kemiğine girer. Sonra burada ilerleyerek alt boşluğu geçer ve doğum olayı gerçekleşir.

Normal bir çocuğun kolay doğabilmesi için pelvis kemiği alt ve üst boşluk ebatları Şekil 2'de verilmiştir. En dar alt

boşluk 9,5 cm ve üzeri, en geniş orta kısım 12,8 cm ve üzeri, üst boşluk ise 11 cm ve üstünde olmalıdır.

Yukarıda sınıflandırılmış tiplerde zor doğumlar gerçekleşir. Giriş boşluğu ile çıkış boşluklarındaki, normalden sapmalar doğum sürecini zorlaştırır. Ebe veya doktor müdahalelerini gerektirir.

Günümüzde sezaryen ile doğum oldukça kolaylaştığı için leğen kemiğindeki anomaliler (yani bozukluklar) sorun olmaktan çıkmış bulunmaktadır. Ancak her türlü tıbbi müdahalenin gün geçtikçe yüksek paralarla yapıldığı bir süreci dikkate aldığımızda, kırsal bölgelerde yaşayan ve ekonomik durumu yetersiz ailelerde, sezaryen ile doğum-

Şekil 2

dan kaçınmak zorunda kalan ailelerde, leğen kemiği anomalileri sorun teşkil etmeğe devam edecektir.

Saygılarımla

İŞYERİMDEKİ HAKLARIM

Tüm işçiler, emeği ile geçinen tüm insanlar, ülkemiz koşullarında çok zor yaşıyorlar. Ama kadın işçi olmak, kadın olmaktan kaynaklanan özel sorunları da kapsadığından, iki kat daha zor. Hamilelik, doğum, bebek emzirme, analık.... Bu özel durumların bazıları

çalışma hayatını düzenleyen yasalara da yansımış vaziyette. Sendikamızın Hukuk Müşaviri, hukuk kösemizin yaratıcısı Serap Hanım sizlere "Geçen sayımızda işçi kadının İş Yasası'nda yer alan haklarından söz etmiştik. Bu sayımızda

da kadın işçinin Sosyal Sigortalar Yasası'nda yer alan haklarına değineceğiz." diye sesleniyor. Serap Hanım'a kulak verelim. Çünkü biliyorsunuz "Hak verilmez alınır". Haklarımızı almak için öncelikle onların neler olduğunu bilmek zorundayız...

AV. SERAP ÖZDEMİR
Petrol-İş Sendikası
Hukuk Müşaviri

Sosyal Sigortalar Yasası'ndaki Hükümler

▶ EMEKLİLİK HAKKI

Kadınlar, prim ve yaş koşulunu da tamamlamak suretiyle 20 yıllık sigortalılık süresi dolduğunda emekli olabilmektedirler. Ayrıca 50 yaşını dolduran kadın işçiler 15 yıl sigortalılık ve 3.600 gün prim ödeyerek emeklilik hakkını elde edebilmektedir.

▶ İŞ KAZASI

Emzikli kadın işçilerin çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanda bedence ve ruhça arızaya yol açan bir olaya maruz kalmaları, iş kazası olarak sayılmaktadır. Bu iş kazası sonucunda maluliyet oluşmuşsa, işverenden maddi ve manevi tazminat talep edilebilmektedir.

▶ HASTALIK SİGORTASI

Çocuk düşürme hali yasa da hastalıktan sayılmakta olup bu durumda kadın işçiler hastalık sigortasına

ilişkin hükümlerden yararlanmaktadır. Buna göre kadının işçinin bu tarihten önceki bir yıl içinde en az 90 gün hastalık sigortası primi ödemiş olması gerekmektedir.

▶ ANALIK SİGORTASI

Sigortalı kadına analık halinde sağlanan yardımlar aşağıda sıralanmıştır.

- Gebelik muayenesi ve sağlık yardımları,
- Doğumda gerekli sağlık yardımlarının yapılması,
- Emzirme yardımı,
- Sigortalı kadına doğumdan önce ve doğumdan sonra 8 haftalık sürede ve çoğul gebelik halinde ise doğumdan önceki 8 haftaya 2 haftalık süre ilave edilerek işinden ayrı kaldığı günler için geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi,
- Kadın işçinin isteği ve doktorun onayı ile doğuma 3 hafta kalıncaya kadar çalışılması halinde, çalışılan sürelerin doğum sonrası sürelerle eklenmesi,
- Analık hali sebebiyle

gerekirse yurt içinde başka bir yere gönderilmesi.

Gebelik ve doğuma ilişkin sağlık yardımlarının, doğrudan doğruya kuruma yapılmaması durumunda, kadın işçiye doğum yardımı parası ödenir. Birden fazla çocuk doğması halinde ise çocuk sayısına göre bir kat arttırılır. Çocuğun ölü doğmaması koşuluyla sigortalı kadına veya sigortalı olmayan karısının doğum yapması dolayısıyla sigortalı erkeğe, emzirme yardımı verilir. Çocuğun ölü doğması halinde, ölüm yardımı ödenir. Analık sağlık yardımları, emzirme yardımları, gebelik ve doğum parası yardımlarından yararlanmak için sigortalı kadının doğumdan önceki 1 yıl içinde en az 90 gün analık sigortası primi ödemesi şarttır.

Sigortalı kadına, doğumdan önceki ve sonraki sürelerde geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi için de, doğumdan önceki 1 yıl içinde en az 120 gün analık sigortası primi ödemiş olması gerekir.

▶ TOPTAN ÖDEME

Evlenme nedeniyle işten ayrılan kadın işçiye kendisinin ve işverenin ödediği primlerin yarısı, yazılı talebi halinde, toptan ödeme şeklinde verilir. İşten ayrıldıktan itibaren 1 yıl içinde evlenen veya evlendikten sonra 1 yıl içinde işten ayrılan kadın işçiler, evlenme nedeniyle işten ayrılmış sayılırlar. Evlenme toptan ödemesinden yararlanabilmek için, işten ayrılmış olmak ve kurumdan yazılı istekte bulunmak şarttır.

Reçelleriniz hazır mı?

Kışa hazırlıklı girelim. Öyle ayrıntılı bir hazırlıktan söz etmiyorum... Söz konusu olan reçel ve marmelatlar. Kahvaltı sofralarımızın bu vazgeçilmezlerinin ev yapımı olanlarının yerini hiçbir şey tutmaz. O halde, haydi hep birlikte deneyelim...

Sonbahar geldi. Eskiden ilkokul kitaplarında sonbahar, kış hazırlıklarının yapıldığı bir mevsim olarak tanıtılırdı. Turşu kurmak, tarhana, reçel yapmak bu hazırlıkların başında gelirdi. Her şeyin hazırların çarşılarında, büyük marketlerde satıldığı günümüz şartlarında bu tür ev ürünleri ikinci plana itildi. Ama bazılarımız açısından evde yapılan reçellerin, marmelatların yerini hiçbir şey tutmaz. Bu düşünceyi benimseyenler için yemek kösemizin bir bölümünü reçel tariflerine ayırdık. Reçel ve marmelatın kaynağı Ortadoğu'dur. Avrupa bu ürünlerle Haçlı Seferleri vasıtasıyla tanışmış. Ortadoğu'ya istila maksadıyla gelen Haçlılar, burada gördükleri reçel ve marmelatı beğenip kendi memleketlerine götürmüşler. Daha sonra reçel ve marmelat Avrupa'dan tüm dünyaya yayılmış. Zengin Arap konaklarında kahve ikram edilir edilmez, hemen ardından gümüş tepsi içinde

cam ve kristal bardaklara konulmuş birkaç çeşit reçel, küçük kaşıklar ve bir bardak su getirirlerdi. Misafirler kaşıkla diledikleri reçelden alıp yer ve kirlenen kaşığı da su dolu bardağın içine bırakırlardı. Bu gelenek İzmir çevresinde de yakın zamana kadar varlığını sürdürmüştür.

Reçel ve marmelat yapmak o kadar kolay değil. Bu işin de püf noktası var.

Öncelikle reçel ve marmelat yapılacak meyvelerin çürüksüz olmaları gerekir.

Armut, şeftali, çilek gibi meyvelerde hafif hamlik aranırken, kiraz, vişne gibi meyvelerde neredeyse olgunluk gerekir. Bunun nedeni söz konusu meyvelerin aromalarının ancak olgunlaştığında istenen noktaya gelmesidir.

Reçel yapımında bakır kaplar tercih edilmelidir. Günümüzde paslanmaz çelik tencereler de bu iş için uygundur. Reçel pişirilirken tahta kaşık kullanılır ve köpüğü bir kevgirle mutlaka alınır.

Şimdi gelelim tariflerimize...

Ayva reçeli

Malzemeler:

1kg Ayva / 5 Su bardağı su / 5 Adet karanfil / 1500 gr.(6 su bardağı) Tozşeker / 1 Adet limonun suyu .

Yapılışı

Ayvaları yıkayın. Kabuklarını soyun. Dörde bölün ve çekirdek kısımlarını oyarak çıkarın. Ayva dilimlerini bir santimlik küçük parçalar halinde kesin. Bir tencereye koyarak su ekleyin, bir taşım kaynatıldıktan sonra ateşi kısarak 10 dakika haşlayın.

Tencereye ayva çekirdeklerinin yarısını, karanfil ve şekeri katıp karıştırmaya başlayın. Üzerinde biriken köpüğü sürekli olarak, reçel kıvamını buluncaya kadar kısık ateşte yaklaşık 40-45 dakika kaynatın. Reçel kıvamını bulunca, limon suyunu ekleyip bir taşım daha kaynatarak ateşten alın. Ilık bir hale geldiğinde kavanozlara aktarıp serin bir yerde saklayın.

Erik marmelatı

Malzemeler

1500 gr Mürdüm erik
1 kg Toz şeker(dört su bardağı)
Yarım limon

Yapılışı

Erikleri yıkayıp bir tencere koyun. Tencerenin dibine bir parmak kadar su doldurun. Kapağını kapatarak kısık ateşte, erikler yumuşayıp suyunu verinceye kadar 15-20 dakika pişirin.

Pişen erikleri tel bir süzgeçte ezerek, temiz bir tencereye geçirin. Şekeri ekleyip karıştırın. Orta ateşte bir tahta kaşıkla karıştırarak marmelat koyulaşmaya kadar pişirin.

Marmelat kıvamına gelince, limon suyunu karıştırıp bir taşım daha kaynatarak ateşten alın. Ilıncaya kavanozlara aktarıp serin bir yerde saklayın.

Şeftali marmelatı

Malzemeler

1 kg Olgun yarım şeftali
1kg Toz şeker (4 su bardağı)
1 Adet limonun suyu

Yapılışı

Şeftalileri yıkayıp süzdürün. İkiye ayırarak çekirdeklerini alın. Dilimleyin, bir çatalla püre haline getirin. Robotunuz varsa robottan geçirin. Şeftali püresini bir tencereye koyup, üzerine şekeri ekleyin ve karıştırarak bir taşım kaynatın. Daha sonra kısık ateşte köpüğünü alarak, marmelat kıvamını buluncaya kadar yaklaşık 25-30 dakika kaynatmayı sürdürün. Limon suyunu da ekleyerek bir taşım daha kaynatarak ateşten alın. Ilıdıktan sonra kavanozlara aktarıp, serin bir yerde saklayın.

ÇAY SAATI

Malzemeler

3 Adet elma / 3 Yaprak milföy hamuru / 1 Yumurta sarısı / 1 Yemek kaşığı pudra şekeri / 2 Çay kaşığı limon suyu

Yapılışı

Elmaları rendeleyin ve bir tavada hafifçe pişirin. Daha sonra fırını 200 C'de ısıtın. Fırının ısıırken siz de satın aldığınız donmuş milföy yapraklarını birbirlerinden ayırıp, çözümleri için bekleyin. Ardından her yaprağı ortasından çapraz gelecek şekilde kesin ve her bir yarıya 50 gr. kadar pişirilmiş elmadan koyun ve diğer yarım hamurla kapatın. Daha sonra çatal ile kenarlarını süsleyerek hamuru iyice yapıştırıp, elma bohçaları oluşturun. Yumurta sarısını hamurların üzerine sürün ve 20 dakika kadar fırında pişirin. Bohçalar pişerken pudra şekeri ve limon suyunu karıştırın. Bu karışımı fırından çıkan bohçalar henüz sıcakken üzerine sürün. Krem şanteli veya isteğinize göre seçeceğiniz her tür sos ile servis yapabilirsiniz.

Elmalı bohçalar

Beslenme

Vitaminler vücudumuzun yapı taşlarıdır. Az alındığında hastalıklara karşı dirençsiz kalırız. Bazı vitaminleri çok aldığımız da ise bir işe yaramaz. Kararında almamız en doğrusu. Harf sırasına göre vitaminlere şöyle bir göz atmaya ne dersiniz?

A Vitamini

Günlük İhtiyaç

1-3 Yaş: 400 mikrogram

4-6 Yaş: 500 mikrogram

7-10 Yaş: 700 mikrogram

11 Yaş üstü kadınlar: 1.000 mikrogram

11 Yaş üstü erkekler: 800 mikrogram

A vitamininin yararları

- * Gözler için çok faydalıdır.
- * Sağlıklı bir cilt, saç ve kemik yapısı için gereklidir.
- * Enfeksiyona karşı koymayı sağlar.
- * Hücrelerin sağlığı ve yenilenmesi açısından önemlidir. Özellikle anne karınıdaki bebeğin sağlıklı gelişimi için, hamilelerin A vitamini alması gerekir.

Bu da var... A vitamini ve betakarotenin, kanser oluşumunu ve kalp krizi riskini azalttığı yönünde tartışmalar var.

Eksikliği

- * Gece körlüğüne
- * Gözde kurumaya
- * Deri kuruluğuna
- * Hastalıklara karşı dayanıklılığın azalmasına
- * Çocuklarda dişlerin biçimsiz ve sağlıklı gelişmesi, gelişmenin yavaşlamasına neden olur.

A vitaminine en çok ihtiyacı olanlar

Alkolikler, sigara içenler, gençler, hazımsızlık veya karaciğer rahatsızlıkları olan kişiler.

Çok fazla alınırsa

A vitaminin fazlası, baş ağrısı, yorgunluk, mide bulantısı, kusma, kaşıntı, ishal, düzensiz adet görme, eklem ve kemik ağrıları, cilt kuruluğu ve saç dökülmesine sebep olabilir. Hamile kadınlarda, riskli doğum oranının artmasına neden olabilir. Bu yüzden hamile kadınların, A vitamini kullanmadan önce doktora danışmaları gerekir.

A vitamini açısından zengin besinler

Patates: 1 orta boy (2,487 mikrogram), Havuç: 1 tane (2,025 mikrogram) Ispanak: 1/2 kase (737 mikrogram) Kayısı: 10 tane (253 mikrogram) Süt: 1 bardak (149 mikrogram) Peynir: 1 kibrit kutusu (84 mikrogram)

Mantar salatası

Malzemeler: 250 gr Kültür mantarı / 2 Çorba kaşığı zeytinyağı / 1 Çorba kaşığı elma sirkesi / 2 Çay kaşığı maydanoz tohumu / 1 Soğan, tuz, karabiber.

Yapılışı: Mantarları yıkayın ve ince ince doğrayın. Bir kapta elma sirkesi ve yağı karıştırın. Hazırladığınız mantarları bu karışımın içinde kaşıkla çevirin ve iki saat dinlenmeye bırakın. İnce ince kestiğiniz soğanı teflon tavada, az yağda pembeleşinceye kadar pişirin. Havanda dövduğünüz maydanoz tohumlarını içine atın ve beraber, bir dakika daha pişirin. Soğuduktan sonra marine edilmiş mantarları karıştırın. İsteddiğiniz kadar tuz ve karabiber ekleyerek servis yapabilirsiniz.

CEMİLE TEYZENİN MUTFAĞINDAN

Mide dostu kekik

Bir yaz mevsimini daha sağlıklı salim atlatmış vaziyetteyim. Kızlarım sormayın, tansiyon, yaşlılıkla birlikte gelen bacak ağrıları ve sıcak... Yaz benim için büyük bir ızdırap biçimine bürünüyor. Sanki geçen mevsimler ömrümüzden bir şeyler alıp götürmüyormuş gibi yazı bitirmek bana hep iyi geliyor. Neyse, konumuz artık geçmiş hanesine yazılıp gitmiş bir mevsim değil... Cemile teyzenin önlüğünün cebinde taşımaktadır, şifayı daima... Bunlar ot biçiminde de olabilir, meyve, sebze suretinde de ...Bu sayıda size kekikten bahsetmek istiyorum. Eskiden kasaptan pizola aldığınızda üzerine mutlaka kekik serperlerdi. Yemeklere koku ve çeşni vermek amacıyla kullanılan kekik, defne ve maydanozla birlikte soslara katılan harika bir baharatımızdır. Ama bunun ötesinde de kekiğin faydaları saymakla bitmez. Kekik, yemeklerin kolay sindirimini sağladığı gibi, vücuda kuvvet ve çeviklik de kazandırır. Sıcak suya atılmış kekikle yapılan banyo, romatizma ağrılarına da iyi gelir. Grip, soğuk algınlığı, anjin gibi rahatsızlıkların en iyi ilacı olan

bitki, iyi çalışmayan bağırsaklara, kronik bronşite, nefes darlığına, öksürüğe karşı da yararlıdır.

Tabii kekikle ne yapacağınızı iyi bileceksiniz... Örneğin öksürüyorsunuz diyelim; 4 yemek kaşığı kuru kekiği bir buçuk bardak suda 10 dakika kaynattıktan sonra süzün. Bunu daha sonra 4 yemek kaşığı balla karıştırın, öksürüğünüz geçinceye kadar saatte bir yemek kaşığı bu sıvıdan alın. Öksürüğünüz azaldıkça bu bir saatlik süreyi uzatabilirsiniz. Ben az hareket ettiğim için hazım problemi olan bir teyzemim. Bakın, bunun için de kekik bire birdir. Şöyle yaklaşık bir tatlı kaşığı kekiği yine bir buçuk bardak soğuk suyla karıştırın ve hafif ateşte birkaç saniye kaynatın. 10 dakika demlendirdikten sonra süzün. Günde iki fincan bu çaydan için...Öğünler arası içmeniz de yarar var. Faydasını mutlaka göreceksiniz, belki kullandıklarımı çınlatacaksınız.

Lokum Yahnisi

Orhangazi gezimizden iki yemek tarifi ile döndük. 'Açma'yı geçtiğimiz sayı verdik. Şimdi de sıra ikinci tarifimizde. İkinci tarif Hilmiye Türker'e ait. Hilmiye Hanım'ı hatırlayacaksınız, Swedish Match'in işyeri temsilcilerinden Ömer Türker'le evli. "Biz Boşnak'ız" diye başlıyor konuşmaya. Vereceği tarif de bir Boşnak yemeği...

Sürkiye farklı etnik ve ulusal kimlikten insanların bir arada yaşadığı bir ülke. Bu farklılıklar yemeklere de yansıyor şüphesiz. Mutfağımız, zenginliğini bu farklılıklara borçlu. Hilmiye Hanım iki çocuk annesi bir ev kadını. Evlenmeden önce o da bir fabrikada çalışıyormuş. İlk çocuğu dünyaya geldikten sonra bırakmış işi. "Fabrikanın kreşi yoktu" diye açıklıyor durumunu. Kreş olsaymış belki devam edecekmiş çalışmaya. Evde yaptığı işler de bir çalışma ama o "ne de olsa evde oturuyoruz" diyor. Oturuyoruz dediği sırada yaptığı işlerden

biri de yemek. O da annesinden, büyükannesinden gördükleriyle yeni öğrendiklerini harmanlayarak, kendine özgü bir mutfak oluşturmuş. Hilmiye Hanım'ın en güzel yaptığı yemeklerden biri de Lokum yahnisi. Yemeğin bir adı da "Boşnak mantısı"dır diyor ve ballandıra ballandıra anlatıyor. Bu yemek bayram, şenlik gibi özel günlerde tepsilerle yapılmış. Haydi Hilmiye Hanım'a eşlik ederek biz de Bosna'ya doğru bir uzanalım isterseniz...Bu seyahatten hem sizin, hem de yakınlarınızın memnun kalacağını söyleyebilirim...

Nasıl yapılıyor?

Malzemeler

Hamur için

- 1 Bardak ılık su
- 2 Su bardağı un
- 1 Çay kaşığı karbonat
- Biraz tuz
- İsteğe bağlı olarak 1 yumurta (hamuru yumurtalı veya sade yapmak mümkün)

Üzerine

- 500 gram dana eti (kuşbaşı)
- 2 Soğan
- 1 Yemek kaşığı salça
- Yeterli miktarda tuz
- Bir miktar margarin

Yukarıda verilen malzemelerden kulak memesi yumuşaklığında bir hamur yoğurun. Yoğurduğunuz hamuru yumurta büyüklüğünde

parçalara ayırın. Hamuru incecik açın. Açtığınız hamurdan küçük parmak kalındığında şeritler kesin. Bunları unlayıp, fındık büyüklüğünde parçalara ayırın. Bir tepsiye yerleştirdiğiniz hamurları, fırında üstü pembeleşinceye kadar pişirin. Tencerede margarini eritip 2 soğanı ince ince doğrayın. Soğanlar pembeleşince yarım kilo kuşbaşı eti tencereye boşaltın. Salçasını, tuzunu ekleyip pişirmeye devam edin. Etlerin pişmesine

yakın hamurları da içine atın. 15 dakika kısık ateşte pişirdikten sonra ocaktan indirin. Bir süre dinlendirdikten sonra servis yapın.

Bir güzellik iksiri: SÜT

Süt, içerdiği mineral ve vitaminlerle sağlığımızı koruduğu gibi, güzelliğimize de katkıda bulunuyor. Parlak saçlara, yumuşak bir cilde sahip olmak istiyorsanız sütü deneyin...

Süt en önde gelen doğal güzellik malzemelerinden biridir. İçerdiği mineraller kemiklerin, kalsiyum dişlerin, magnezyum duyuların güçlenmesini sağlıyor. Vitaminler ise cilde sağlık ve canlılık veriyor. Yaşamını sağlıklı ve bakımlı bir biçimde sürdürmeyi hedefleyenler, her gün mutlaka bir bardak süt içmelidir. Tabii sütün faydaları bununla sınırlı değil...

Kırışıklıklarla savaşmanın yolu da süttten geçiyor. Kullandığımız birçok kremin kimyasal yapısında bulunan süt proteinleri, cildin kırışmasını önler. Yaşlanmanın etkilerini geciktirmek için süt proteinlerinden oluşan maskeler önerilir genellikle. Bu maske, cildin yenilenmesini, daha

uzun süre gergin kalmasını ve nemliliğini korumasını sağlayarak, çevre kirliliğinin zararlı etkilerine karşı da cildi güçlendirir.

Süt aynı zamanda iyi bir makyaj temizleyicisidir.

Akşamları yatmadan önce cildinizi, üzerine süt dökülmüş bir pamukla sildiğinizde, çeşitli kimyasal maddelere göre çok daha iyi bir temizlik elde ettiğinizi görebilirsiniz.

Ciltteki kuruma ve kepeklenmeye karşı krema en iyi çözümdür. Süt familyasından olan krema, içerdiği yüksek protein ve yağla cildi korur, aynı zamanda beslenmesini sağlar. Bunun için yarım bardak kremayı bir çay kaşığı buğday unuyla karıştırın. Elde edilen bu karışımı yüzünüze

yayarak 15-20 dakika bekletin. Daha sonra kuruyan karışımı su ile iyice temizleyin. Bu karışım, düzenli olarak kullandığınızda ciltteki kuruma ve kepeklenmeyi engeller.

Sütün içindeki vitamin ve mineraller, saçlarınızı dipten uca kadar besleyerek yumuşatır ve kırılmasının önüne geçer. Saç deriniz kaşınıyorsa süt ile yapacağınız kür sayesinde sorununuzu çözümlerebilirsiniz. Süt kürü ile yapmanız gereken, yarım litre süte ¼ litre su eklemek ve bu karışımı, her banyodan sonra saçlara uygulamaktan ibaret. Saçlarınızın kısa sürede parlak bir görünüme kavuştuğunu göreceksiniz.

Makyaj malzemelerinin ömrü

Kozmetik ürünleri kullanıyorsunuz... Fakat kullandığınız maddelerin ne kadar zaman sonra bayatladıkları hakkında bir bilginiz yok... Oysa bozulmuş, ömrü bitmiş bir ürünü gözünüze ve yüzünüze sürmek risklidir. Makyaj malzemelerinin ömrü ne kadardır? Bozulduklarını nereden anlayabilirsiniz? İşte sizlere bu konuda mini bir rehber:

Fondöten

Fondöten'in ömrü, ambalajı açılmamışsa 1-1.5 yıl, açılmışsa 5-6 aydır. Pudra fondötenler, sıvı olanlara göre daha dayanıklıdır. Açıldıktan sonra dahi bir yıl süreyle kullanılabilirler.

Eğer fondöteninizin kıvamı eskiye göre koyulaştıysa, uygulama esnasında top top oluyorsa, rengi ve kokusu değiştiyse fondöteni kullanmayı hemen bırakmalısınız. Aksi halde ciltte alerji ve tahrişe neden olabilir.

Fondöteni yüze uygulanmadan önce, elinizde deneyin. Her kullanımdan sonra fondöten şişesinin ağzını temizleyip kapağını da iyice kapatın.

Fondöteni sıcak ve nemli ortamlarda saklamak onun ömrünü kısaltır.

Pudra

Toz pudralar açıldıktan sonra yaklaşık üç yıl, kompakt pudralar ise yaklaşık bir yıl dayanır.

Eğer pudra, taş gibi sertleşip kokusu ve rengi değiştiyse

kullanmayı kesinlikle bırakın.

Pudranın ömrünü uzatmak için her kullanımdan sonra kapağını mutlaka kapamalı, pudranızı sıcak ve nemli ortamlarda saklamalısınız.

Rimel

Rimelin ömrü kapağı açılmadan iki yıl, açıldıktan sonra ise altı aydır. Rimel ömrü geçtiğinde

kurur. Bu nedenle kurumuş bir rimel, kesinlikle sulandırılarak kullanılmalıdır. Rimelin daha uzun süre dayanması için her kullanımdan sonra kapağı iyice kapatılmalıdır. Ayrıca rimeli pompalamamak gerekir. Çünkü, fırçayı rimel kutusuna fazla sokup çıkarmak, kutunun içine hava dolmasına neden olur. Bu da rimelin çabuk kurumasına yol açar.

Ruj

Parlak renkli ve sedefli rujlar açılmadan üç yıl, açıldıktan sonra en fazla bir yıl dayanır. Bozulan rujun kokusu ve rengi değişir, yumuşar, yağlanır. Rujlar aşırı soğuk ve sıcak ortamlardan uzak tutulmalıdır.

Sonbahardayız, depresyondayız

Sararan yapraklar ve azalan güneş, ruhunuzu da kasvetli bir döneme sokuyorsa depresyon tehdidi altında olabilirsiniz demektir.

Birkaç zamandır gecenin bir vakti uykusundan büyük bir sıkıntıyla uyanıyordu. Tüm uyuma çabaları sonuçsuz kalarak sabahı ediyordu. Sabaha karşı tam tekrar uykuyu yakalayacakken bu kez çocukları okula göndermesi gerektiğini hatırlayıp kalkıyordu. Oysa par-

mağını kımlıdatacak hali de isteği de yoktu. Çocuklar da son zamanlarda canını eskiye oranla daha çok sıkıyordu. Kendini çaresiz, avuntusuz, mutsuz hissettiği zamanların giderek arttığını düşündü. Oysa hayatında yeni bir gelişme de yoktu. Balkona çıkıp

sonbaharın ilk yağmurları eşliğinde, ağaçlardan dökülen yaprakların sararttığı caddeye baktı. Ağlamak istiyordu... Eşinin uyarıları ile psikiyatra gitti... Teşhis: Depresyonu...

Sonbahar ve kış ayları, depresyona yatkın kişilikler için tehlikeli aylardır. Eylül-Ekim döneminde depresyon belirtileri çoğalır. İnsan işe gitmek istemez, sorumluluklarını yerine getirmeyi ve birçok sosyal problem yaşar. Depresyon ciddiye alınması gereken bir hastalıktır. Fakat tipine ve şiddetine ve ciddiyet derecesine göre farklılıklar gösterir. Depresyon belirtileri bulunanların, zaman

kaybetmeden uzman bir psikiyatriste başvurarak tedaviye başlaması gerekir.

Depresyon içe dönük ve saldırgan tipte olmak üzere iki farklı davranış grubunda ele alınabilir. Depresyonun içe dönük olan modelinde durgunluk, neşesizlik, az konuşma, az hareket etme, ümitsizlik, iştahsızlık ve buna bağlı zayıflama ya da hareketsizlik; sıkıntıyla atıştırmaya bağlı şişmanlama, uykusuzluk ya da aşırı uyku gibi belirtiler görülür. Daha ciddi durumlarda ise intihar düşüncesi ve uygulamaya eğilim, işe gitmeme ya da sorumlulukları yerine getirememeye gibi önemli sosyal problemler ortaya çıkar.

Saldırgan depresyon yaşayanlarda ise devamlı huzursuzluk, yerinde duramama, kendisine ve çevresine sinirli, öfkeli, saldırgan tutumlar, hattâ başına hukuki sorumluluklar açabilecek düzeyde fiziki şiddet, trafik ve iş kazaları ile bağımlılık maddelerine eğilimi varsa bu maddelere

tutkunluk derecesinde artışlar ve zehirlenmeler çoğalır.

Karamsarlıktan kurtulamayanlar

Depresyon, mevsim dönmeleriyle de ilgisi olan bir ruhsal bozukluk. Gün ışığının azalmaya başladığı yaz bitimi ayları, Ağustos sonu, Eylül ayı ve Ekim başları ile kıştan bahara çıkarken Şubat sonu, Mart ayı ve Nisan başlarında daha sık depresyona rastlanıyor.

Fizik, psikolojik ve sosyal etkinliğin azalması, depresyonun ortaya çıkmasına zemin hazırlar. Depresyonun fikir bozukluğu boyutunda yansımaları olan kendini küçük görme ve suçlama sebeplerinden dolayı, depresyon daha da koyulaşır.

Tedavi yöntemleri

Depresyon tedavisi, depresyon tiplerine göre farklılıklar gösterir. İlaç, psikoterapi, fototerapi (yataklı tedavi altına alma), elektro şok tedavisi ve bunların biri ya da birkaçının

birlikte uygulanması şeklinde olur. Ailevi yatkınlığı olan, özgüveni düşük, idealist ve mükemmel olmadığı kaygısını devamlı yaşayan kişiliklerde, karamsar ve problemleri içine atıp fazla sorumluluk alanlarda depresyon daha sık görülür. Ayrıca baştan benlik gücünü zayıflatan şartlarda yetiştirildiğinden, hayatın normal sorumluluklarını kaldırmayıp sık depresyona giren gruplar da mevcuttur. Endokrin, metabolik, bedensel ve sosyal bazı fiziki hastalıkların riskleri de organik depresyonlardandır ya da ciddi ailevi ve sosyal travmalar, tepkisel depresyonların sebebi olabilir. Örneğin bir yakınını ölümü ya da sosyal kaybı, doğal afete maruz kalması, savaş ve benzeri durumlar depresyona yatkın kişilerin hastalanmasına neden olur. İlaç tedavisi ise bir psikiyatri uzmanının denetiminde 6 ay-2 yıl arası süren, etkili bir tedavi yöntemidir. Ancak bazı hastalarda bu tedavi, ömür boyu sürebilmektedir.

MARKA MERAKI

Figen Hanım,
Benim eşim işçi ve eve getirdiği maaş belli. İki çocuğum var, büyük oğlan 9. sınıfa geçti, küçük kız ise 7. sınıfta. Ben bu ikisiyle nasıl başa çıkacağımı bilemiyorum. Markalı ayakkabı diye tutturdu büyüğü. Bu markalarla başım belada. 300 milyonluk ayakkabıyı ben nasıl satın alayım? Babalarının yüreğine indirecekler. Kredi kartıyla taksit yapıyorlar. Bir kere, dersleri iyi gitmezken söz vermiş bulunmuştum. Bir yıldır taksitlerini ödüyorum ayakkabıların. Altı ayda ayakkabıyı haşat ediyor üstelik. Küçük kız da ona özenmeye başladı. Büyüğünün istediklerini yaptırdığını görünce, o da kendine göre her gün yeni icadlar çıkartıyor. Ben çocuklar ile babaları arasında mekik dokumaktan bir hal oluyorum. Ne yapmalıyım bilemiyorum. Her zaman ekonomik gücümüzün yetmeyeceği şeyler isteyecekler, her zaman üzüleceğiz gibi geliyor bana

Hatice A./ Ankara

Onlarla konuşun

Hatice Hanım, bu sorunuz, emin olun, Türkiye'nin de problemi. 1980'den sonra yabancı markalar hayatımıza girdi ve tüketim toplumu oluverdik. Tabii, herşeyin piyasada bulunduğu ama orta kesim de dahil ücretli çalışanların, işçilerin, memurların ve köylülerin kolay kolay yanına yaklaşmayacağı bu mallar, şimdi de çocuklarımız üzerinden evimize sokuluyor. Özenti, eskiden toplumumuzda çok hoş karşılanmayan bir davranıştı. Oysa son 20 yılda, özenti davranışlar, özenti alışverişler ve özenti bir yaşam, hepimize bir kıyısından bulaştı, bulaştırıldı. Size çocuklarınızı karşıınıza alarak, onların talepleriyle yaşadığınız ekonomik sıkıntılar arasındaki, sadece sizin değil, tüm Türkiye'nin problemi olan konuyu, etraflıca tartışmanızı öneriyorum. Çocuklarınız da o kadar küçük değiller. Bu konuları hep birlikte konuşarak, tartışarak, birbirimiz anlayarak çözmek zorundayız. Bu konuda harcayacağınız çaba, aynı zamanda politik ve bilinçli bir çaba, yaşadığımız sömürü düzenine karşı bir ilk adım olacaktır, emin olun.

İÇİCİ KOCA

Figen Hanım, eşim bir alkolik. Ben bunu biliyorum ama o hep inkar ediyor. Aslında önceden keyif için içiyordu. Ama son altı ayda gittikçe alkol bağımlısı olduğunu görüyorum. Her zaman bir bahanesi hazır. Ama artık bahanelere sığınacak yüzü de kalmadığı halde, alkol ile ilişkisini kesemiyor ve eskiden attığı yalanları yeniden uyduruyor. Yani eskiden attığı yalanları hatırlamıyor ve yeni yalan buldum sanıp eskilerini söylüyor. Biz altı yıllık evliyiz. Alkolü her zaman severdi, akşamcılığı da vardı ama bu kadar abartmamıştı. Alkolsüz eve geldiği olmuyor, ben iş yerinde de kaçıp kaçıp içtiğini biliyorum. Bana söylemiyor ama ögle tatilinde nerede olduğunu yanında çalışan arkadaşından öğrendim. Ben, niçin bu hale geldiğimizi bilemiyorum. Yapabileceğim ne var? Çaresizim.

Banu Ü/İzmir

Doğru hastaneye

Banu Hanım, sanıyorum eşinizdeki alkol düşkünlüğü, söylediğiniz gibi bağımlılık halini almış. Bu konuda bildiğim kadarıyla sizin ya da aile ortamınızın büyük oranda etkisi yok. Bağımlılık bir hastalık ve psikiyatrik tedavisi gerekiyor. Genetik etki daha önplanda. Yazmamışsınız ama iş hayatında bir olumsuzluk ya da aile yaşamında bir kötü gidiş, daha çok bağımlılığın bahanesi olmaktadır. Eşiniz, icki içince çevresine zarar vermekte ya da sevenlerini kırabilir, ona yönelik tepkiler oluşunca da 'beni kimse anlamıyor, o yüzden kendimi içkiye verdim' deyip işin içinden sıyrılmaya çalışır. Bağımlılık tedavisi, oldukça güç ve ailenin de dikkatli olmasını gerektiren bir tedavidir. Onun sizi ve kendini kandırmak için söylediği yalanların sonu gelmeyeceği için daha katı ve kesin tutumlar almanız gerekebilir. Bu olayda kendinizi sakın suçlamaya kalkmayın. Onun doktora ve tedaviye ihtiyacı var. İyileşmediği sürece, aile hayatınız da yoluna girmeyecektir. Bir an evvel kocanız için Alkol ve Madde Bağımlılığı konusunda uzman bir kuruluşa başvurup bilgi almanız ve onu kesinlikle tedaviye götürmenizi öneriyorum.

GÖRÜMCE PROBLEMİ

Figen Hanım,
Benim sorulum görümcem. Üç yıl önce evlendiğim günden bu yana, benim en büyük sorulum oldu. Benimle aynı yaşta ve kardeşine olan düşkünlüğüyle, beni ikinci planda görüyor. Biz aynı evde yaşıyoruz. Evlenince, eşimin ve benim belimizi doğrultana kadar onların babaevinde kalmamız daha uygun olur, diye düşünmüştük. Kayınpederim ve kayınvalidem ile aram iyi. Ama kocamın kızkardeşi, bana karşı husumet besliyor. Daha ilk evlendiğimiz gün, "sana açık açık söyleyeyim, sizi nikah dairesinde görünce kardeşimi öyle kiskandım ki, anlatamam" demişti. O günden sonra benim her adımımı kendi kafasına göre yorumlayarak, hayatı bana dar ediyor. Sanki her yaptığım işi ona sormam gerekiyormuş gibi, bir durum var evde. Beni eşime şikayet de etti, benimle kavgalar da etti. Ama bir türlü, beni kabul etmek istemedi. Bu evde kalmak zorundayız ama görümcemle anlaşamıyoruz. O da, evden gidemeyeceğimizi bildiği için mi bilmiyorum, benimle uğraşmaya ara vermiyor.

Aysun C/Batman

Sizden önce kocanızın sorunu

Zor olduğunu biliyorum. Ama bir evlilik, her iki tarafın aileleriyle kaynaşma yaşandığında zor bir hale gelebilir. Bir evlilik, yani bir erkek ile bir kadının anlaşması zaten bazı zorluklar içerirken, bir de işin içine akrabalar karışırsa, büyük sorunlar çıkabilir. Benim size önerim, aynı durumdaki, hatta aileleriyle birlikte yaşamasalar da tüm evli çiftlere yaptığım öneriyle aynı olacaktır. Yeni ilişkilerde, eşiniz de olsa, eşinizin yakını da olsa, en baştan bazı ilkeleri kabul ettirmeniz gerekir. Eşinizle bir anlaşma yapmanız yerinde olur. Eşinizin ailesiyle olan ilişkilerin, eşinizin ailesinin size yönelik düşüncelerinin ve tepkilerinin sorumluluğu eşinize ait olmalıdır. Sizin ailenizle kocanız arasındaki ilişkide de siz önplanda olmalısınız. Bu konuyu kocanıza açık, görümcenizle konuşmasını isteyebilirsiniz. Yaşadığınız durumda sorun, bana göre sizinle görümceniz arasında olmaktan çok, aslında kocanızla kardeşi arasındadır. Çünkü, görümceniz kardeşinin sevdiği kadına kötü davranırken, öncelikle kardeşine saygı göstermemiş oluyor. Bunu ona anlatacak kişi de sizden önce kocanız olmalıdır.

ÇİÇEKLERİNİZİ DİNLEYİN!

Her salon bitkisinin nem, su, sıcaklık, ışık ve toprak istekleri farklıdır. Bitkilerinizin isteklerine kulak verdiğiniz taktirde yemyeşil bir köşeye sahip olabilirsiniz.

Sulama

Çiçeklerinizi sularken birçok probleme yol açıyor olabilirsiniz. Bütün salon bitkileri için bir sulama programı vermek mümkün olmayabilir. Ancak sizlere tavsiyemiz sulama işlemini yaparken bitkinin türü, yaşı, toprak yapısı, ışık, ortamın sıcaklığı gibi faktörleri göz önünde bulundurmanızdır. Bir bitkinin ne zaman suya ihtiyacı olduğunu, toprağını ellediğimizde anlayabiliriz. Toprağın çok kuru olmaması lazımdır. Fakat bitkiyi çok fazla sulamak da tehlikelidir. Bir çiçek, gereğinden fazla sulandığında, toprak çamurlaşmış köklerin hava almasını engeller. Bu yüzden köklerde çürümeler görülmeye başlar. Genelde her bitki normal musluk suyu ile sulanabilir. Fakat bazı bitkiler kireci sevmezler, bu yüzden bu tip bitkiler yağmur suyu ile sulanmalıdır. Sulama yaparken bitkileri saksının üst tarafından sularsınız. Bu işlemi yaparken bitkinin yapraklarına su gelmemesine dikkat edilmelidir. Uzun süre sulamadığımız bitkileri sulamak istediğimizde, üstten sulama

yapmanızın fazla bir faydası olmaz, çünkü su, kurumuş ve sertleşmiş toprak saksı arasından akıp gider.

Böylece sudan kökler faydalanamazlar. Bu durumda yapmanız gereken, saksıyı içi su dolu bir kaba koyup su yüzüne hava kabarcıklarının çıkışı bitene kadar bekletmektir.

Böylece bitki yeteri kadar su ihtiyacını almış olur.

Işık istekleri

Işık da saksı çiçeklerinizin en önemli ihtiyaçlarından biridir. Yeterli derecede ışık almayan bitkilerinizin yapraklarının sarardığını görebilirsiniz. Her bitkinin tek tek ışık ihtiyaçlarını aktarmamız çok zor, ama şöyle bir genelleme yapmak mümkün. Çiçek açan bitkilerin orta derece ışığa, yapraklı bitkilerin ise düşük derece ışığa ihtiyacı vardır. Bitkilerin yeterli ışık alıp almadığını, verdiği çiçeklerden ve yapraklarının zayıf olup olmamasından anlayabilmek mümkündür. Işığın yeterli olmadığı yerlerde bitkilerin yapraklarını ışığa doğru çevirdikleri görülür. Böyle bitkiyi hemen pencere kenarı gibi, ışığın yüksek olduğu bir yere koymak yanlıştır. Bitkiyi olduğu yerden biraz daha ışıklı bir yere taşımak, yeterli olmadığı takdirde biraz daha fazla ışık alan yere koymak gerekir. Uygun ışık bulununcaya kadar yer değiştirme işlemi tekrarlanmalıdır. Yani bitki ışığa alıştıra alıştıra götürülmelidir.

Sıcaklık istekleri

Salonlarımızda barındırdığımız bitkileri, sıcaklık isteklerini karşılamak için kalorifer yanına ve hatta tropikal bitkileri kalorifer üstlerine koymak gibi çözümler yaratabilirsiniz, ama bu tutum yanlıştır. Çünkü bu yerlere konan bitkiler gereğinden fazla su kaybeder ve bitkide dengesizlikler, yapraklarında ise sararmalar ortaya çıkar. Bitkilerin sıcaklık isteklerine göre şöyle bir genelleme yapabiliriz: Yüksek sıcaklık isteyen bitkiler: Bu gruba giren bitkiler kaktüs gibi tropikal bitkilerdir. Bu bitkilerin sıcaklık istekleri, kış ayları için 16-22 derece, yaz ayları için 18-25 derece arasında bulur. Bu bitkiler sıcaklık gibi

nemi de yüksek severler. Orta derecede sıcaklık isteyen bitkiler: İliman kuşakta bulunan bitkilerdir. Bu bitkilerin sıcaklık istekleri kış aylarında 10-16 derece iken, yaz aylarında 16-24 derece arasındadır. Düşük sıcaklık isteyen bitkiler: Genelde çiçekli bitkilerdir. Sıcaklık istekleri kış aylarında 5-8 derece arasındadır. Yazın ise bu bitkileri balkonlarda barındırmak yerinde olur.

Nem istekleri

Nem, salon bitkileri için önemli bir faktördür. Bitkilerin nem ihtiyacını karşılamak ise çok zor değildir. Kışın kaloriferin üzerine bir tas su koyarsak ortamı nemlendirebilirsiniz. Sobanız varsa da üzerinde su kaynatabilirsiniz. Fakat bu, tropik bitkiler için yeterli

Balkon ve yatak odanızda lavanta

Bahçeniz varsa çok iyi. Ama şehirde küçük apartman dairelerinde oturmak zorundasınız. Yine de üzülmenin, balkonunuzda kendinize mis kokulu bir köşe oluşturabilirsiniz. Bunun için ideal bitkilerden biri de lavantadır. Balkonunuzda geniş bir saksı içinde yetiştireceğiniz lavanta, kokusuyla sizi sakinleştirebileceği gibi, sinekleri de kaçıracaktır. Küçük bir vazoya yerleştirdiğiniz lavanta çiçeklerinizi yatak odanıza koyduğunuzda, huzurlu bir uykuya kavuşabilirsiniz. Eski yer yastık kılıflarının içine lavanta torbalarını boşuna koymuyordunuz.

Biliyor musunuz?

- * 25 metre boyunda bir kayın ağacı, saatte 1.5 kg oksijen üretir. 100 yaşındaki bir kayın ağacı, saatte 40 kişinin çıkardığı karbondioksidi yok eder. Yılda 30.000 litre su çeker ve erozyonu önler.
- * Bugün zengin kapitalist ülkelerin, ürünlerini pazarlamak için kullandıkları ikinci ambalaja sarf edilen parayla, gıdaya muhtaç 1 milyar insanın doyabileceği tahmin ediliyor.

KIYAFETLERİNİZ İÇİN ZARİF BİR YAKA

MALZEMELER: KULLANILAN ÖRGÜLER

50 gr. Ören Bayan 70 no'lu dantel ipliđi
1 no'lu 1 adet tıđ
6 no'lu iđne

1 adet 110 cm boyunda 2.5 cm eninde beyaz kurdela

ŐiŐlerle: Zincir, kaydırma, sık iğne, basit birit, yarım basit
birit, çift basit birit
İđneyle: RiŐliyo işi

SEVGİ SOYSAL

30.09.1936 - 22.11.1976